

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Hospodaření obcí Bystřice, Vendryně a města Jablunkov

Financial Management of Bystřice, Vendryně and the Jablunkov Town

Student: Bc. Eva Gavendová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Bc. Bečica Jiří, Ph.D.

Ostrava 2011

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra veřejné ekonomiky

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Eva Gavendová**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202T055 Veřejná ekonomika a správa
Specializace: 02 Veřejná ekonomika a správa
Téma: **Hospodaření obcí Bystřice, Vendryně a města Jablunkov**
Financial Management of Bystřice, Vendryně and the Jablunkov Town

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Problematika fungování a hospodaření obcí v ČR
3. Charakteristika a hospodaření vybraných obcí
4. Srovnání a zhodnocení hospodaření obcí v letech 2006 - 2010
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o použití výsledků diplomové práce

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

PEKOVÁ, J.; PILNÝ, J.; JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vyd. Praha: ASPI, a. s., 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

BALÍK, S. *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 250 s. ISBN 978-80-247-2908-4.

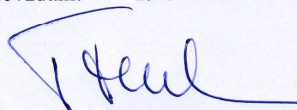
PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vyd. Praha: Management Press, 2004. 375 s. ISBN 80-7261-086-4.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

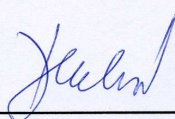
Vedoucí diplomové práce: **Ing.Bc. Jiří Bečica, Ph.D.**

Datum zadání: 26.11.2010

Datum odevzdání: 29.04.2011

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu. Přílohy č. 1, 2, 3, 4, 5 a 7 jsem samostatně vypracovala na základě uvedených zdrojů. Příloha č. 6 byla převzata ze stránek ministerstva financí.“

V Ostravě 29. dubna 2011

.....

Bc. Eva Gavendová

OBSAH

1. ÚVOD	1
2. PROBLEMATIKA FUNGOVÁNÍ A HOSPODAŘENÍ OBCÍ V ČR	3
2.1 Fungování obcí a jejich orgánů	3
2.1.1 Vznik a vývoj obcí	3
2.1.2 Lokální samospráva	4
2.1.3 Terminologie místní samosprávy	5
2.1.4 Působnost obcí	7
2.1.5 Funkce obcí	9
2.1.6 Orgány obce	11
2.2 Hospodaření základních územních samosprávných celků	13
2.2.1 Majetek obcí	14
2.2.2 Rozpočet obcí	15
2.2.3 Rozpočtový proces	17
2.2.4 Rozpočtová skladba	18
3. CHARAKTERISTIKA A HOSPODAŘENÍ VYBRANÝCH OBCÍ	20
3.1 Historický vývoj obcí	20
3.2 Současnost obcí	22
3.2.1 Sdružení obcí Jablunkovska	24
3.2.2 Partnerská města	25
3.3 Hospodaření obcí	28
3.3.1 Správa a fungování obecních orgánů	28
3.3.2 Hospodaření obce Bystřice, Vendryně a města Jablunkov	30
3.3.3 Monitoring hospodaření obcí	36
4. SROVNÁNÍ A ZHODNOCENÍ HOSPODAŘENÍ OBCÍ V LETECH 2006 - 2010	38
4.1 Vývoj počtu obyvatel obce Bystřice nad Olší, Jablunkov a Vendryně	38
4.2 Příjmy rozpočtů obcí	39
4.2.1 Daňové příjmy	40
4.2.2 Nedaňové příjmy	41
4.2.3 Kapitálové příjmy	42
4.2.4 Přijaté dotace	43
4.3 Výdaje rozpočtů obcí	44
4.3.1 Výdaje na dopravu	45
4.3.2 Výdaje na vodní hospodářství	47
4.3.3 Výdaje na vzdělání	48
4.3.4 Výdaje na kulturu, církev a sdělovací prostředky	50
4.3.5 Výdaje na sport, tělovýchovu a zájmovou činnost	51
4.3.6 Shrnutí výdajů obcí za 5 let	53
5. ZÁVĚR	55
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	
SEZNAM ZKRATEK	
PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE	
SEZNAM PŘÍLOH	

1. ÚVOD

Tématem diplomové práce je srovnání hospodaření obcí Bystřice nad Olší, Jablunkov a Vendryně. Tyto obce jsou vybrány z toho důvodu, protože mají podobnou historii, jsou srovnatelné z hlediska počtu obyvatel i dle území, které obývají.

Dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích je obec definována jako základní samosprávný územní celek. V zákoně je také definováno postavení obce, území, názvy a občané obce, hospodaření obce, vzájemná spolupráce obcí, orgány obce a také dozor nad výkonem obcí. Obce plní činnosti, které jim vymezuje zákon o obcích, provádějí samostatnou i přenesenou působnost. Do samostatné působnosti obce patří zejména péče o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a uspokojování potřeb občanů, tzn. uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.

Postavení územní samosprávy v Evropě popisuje Evropská charta místní samosprávy, která byla přijata členskými státy Rady Evropy. Evropská charta vymezuje pojem a rozsah místní samosprávy, její ústavní a zákonné základy, podmínky výkonu odpovědnosti na místní úrovni, finanční zdroje a správní dozor nad činností místních společenství, právní ochranu místní samosprávy a také právo místních společenství se sdružovat. Česká republika (dále jen „ČR“) respektuje ve svém zákonodárství většinu ustanovení Evropské charty místní samosprávy, jen v oblasti financování územních samospráv u nás zatím situace není zcela optimální.

Hospodaření územně samosprávných celků charakterizuje zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Každá obec hospodáří jinak, má jinou strukturu majetku, jinou výši příjmů i výdajů. Při rozhodování o využívání majetku je potřeba myslet na to, že větší rozsah a vyšší kvalita veřejných služeb v obci, hlavně v oblasti infrastruktury, působí na větší atraktivnost obce, příliv obyvatelstva, větší rozsah soukromého podnikání a růst kupní síly obyvatelstva.

V návaznosti na veřejnou politiku lze diplomovou práci zařadit do politiky lokální, a to z toho důvodu, že se jedná o tři konkrétní obce. Smyslem lokální politiky je vytvoření a udržení dobrých existenčních podmínek života obcí, zabezpečení jejich bezporuchového fungování a cílevědomá příprava podmínek pro jejich budoucí rozvoj. Dle segmentů veřejné politiky se jedná o oblast správní.

Diplomová práce bude rozdělena na praktickou a teoretickou část. Teoretická část se bude zabývat zejména popisem fungování a hospodaření obcí. U charakteristiky fungování obcí bude popsán vznik a vývoj obcí, typologie obecní samosprávy, jejich působnost

i funkce, také pojem lokální samospráva a rovněž jednotlivé orgány obcí. Z hlediska oblasti hospodaření bude práce zaměřena na popis majetku a rozpočtu obcí, jako finančního plánu i rozpočtové skladby, kromě toho bude teoretická část práce zahrnovat líčení historického vývoje a současnosti obcí. V práci bude popsána i spolupráce obcí s jinými městy či obcemi, neboť právě tato spolupráce ovlivňuje hospodaření a finanční situaci obcí.

Praktická část se bude zabývat rozpočtem, skladbou příjmů a komparací výdajů vybraných oblastí jednotlivých obcí. Pro porovnání byla vybrána oblast dopravy, vodního hospodářství, vzdělání, také oblast kultury a sportu. Objem výdajů obce podstatným způsobem ovlivňuje její rozvojové možnosti a rozsah poskytovaných služeb a výsledná struktura obecních výdajů do určité míry charakterizuje preference obyvatel v daném území. V posledních letech stále roste zadluženost obcí, proto bude práce obsahovat i monitoring hospodaření obcí za léta 2006 – 2010 podle dluhové služby, za rok 2010 bude ukazatel dluhové služby vypočítán podle nového způsobu, tj. jako ukazatel struktury informačních a monitorujících ukazatelů.

Cílem diplomové práce je nastínit fungování obcí v ČR a zhodnotit hospodaření jednotlivých obcí dle druhového třídění rozpočtové skladby, posoudit dluhovou službu obcí v daném období a provést srovnání hospodaření obcí z hlediska jejich výdajů, jako služeb pro obyvatele.

V práci budou aplikovány **metody** analýzy, komparace, syntézy a metoda dedukce. Analýza bude využita v případě hospodaření daných obcí a také vztahové analýzy pro druhové členění rozpočtu. Metoda komparace je základní metodou hodnocení, bude využita u srovnání rozpočtů obcí, také u dluhové služby a poté při komparaci jednotlivých výdajů. Mezi základní metody patří i metoda syntézy, ta shrne hospodaření vybraných obcí v daném období a pro vyvození závěru bude použita metoda dedukce.

Práce bude charakterizována zejména z odborné literatury, údaje o obcích budou získávány z publikací a z internetových stránek obcí. Údaje o finanční situaci budou čerpány z dostupného finančního bloku databáze měst a obcí, kde lze zjistit základní členění příjmů a výdajů každé obce či města ČR. Na automatizovaném rozpočtovém informačním systému (dále jen „ARIS“) ministerstva financí (dále jen „MF“) je k dispozici podrobná rozvaha, výkaz o plnění příjmů a výdajů rozpočtu, také rozvaha a výkaz zisků a ztrát příspěvkových organizací obcí. Údaje budou sledovány od r. 2001 do r. 2009, provoz systému ARIS byl totiž k 30. červnu 2010 ukončen. Údaje za r. 2010 budou čerpány z interních zdrojů obecních úřadů.

2. PROBLEMATIKA FUNGOVÁNÍ A HOSPODAŘENÍ OBCÍ V ČR

Obec je vymezena zákonem o obcích č. 128/2000 Sb., a to jako základní územní samosprávné společenství občanů, tvoří územní celek, který je vymezen hranicí. Obec je veřejnoprávní korporací, má svůj majetek, to je důležité z hlediska hospodaření. Každá obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů.¹

2.1 Fungování obcí a jejich orgánů

Územní orgány státní správy spravují vždy pouze část území, proto aby byl výkon státní správy pokryt na celém území státu a aby dosáhl ke všem obyvatelům. Územní státní správa je zastoupena:

- specializovanými územními správními úřady, jedná se o velkou řadu správních úřadů působících na území okresu nebo jinak zákonem vymezeném prostoru, jsou to monokratické orgány s dílčí a omezenou územní působností, obvykle jsou podřízeny ministerstvu nebo jinému ústřednímu správnímu úřadu;
- úřady územních samospráv, zde patří krajské úřady, pověřené obecní úřady, orgány obcí, které vykonávají státní správu.

Územní samospráva tvoří spolu s místními orgány státu místní veřejnou správu a krajskou veřejnou správu. Nejmenší územní jednotkou v ČR je obec.²

Z hlediska fungování obcí je důležitý popis lokální samosprávy, vznik obcí, působnost a funkce obcí i popis činností jednotlivých orgánů obcí.

2.1.1 Vznik a vývoj obcí

Vývoj územní samosprávy je spojen s vývojem a úlohou státu. V rámci státu vznikaly geograficky menší útvary, ať již z potřeby lidí společně blíže komunikovat, nebo pod vlivem kulturních, jazykových faktorů, eventuálně vlivem ekonomických podmínek, např. sídelní útvary na křižovatkách obchodních cest. V některých oblastech společenského života získávaly postupně sídelní útvary určitý stupeň nezávislosti na státu. Geografická poloha, jazykové, etnické nebo ekonomické důvody začaly slučovat sídla, a proto vznikaly první formy regionů, které se později staly základem pro vznik vyšších stupňů samosprávy.

Územní samospráva vznikala přirozeně, jako obec, města, municipality, s větším či menším počtem obyvatel, kteří žijí na tomtéž místě. Obec je základem společnosti, sdružuje

¹ Viz. § 1, § 2 zákona č. 128/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

² Viz. HALÁSEK, D., Veřejná ekonomika, 2007, str. 59.

občany, kteří mají na jejím území bydliště a ti zde vytvářejí své ekonomické aktivity. V současnosti je obec základním stupněm samosprávy, která zabezpečuje pro své občany některé statky a služby.

Z vůle státu vznikala územní samospráva uměle, jako vyšší stupeň územní samosprávy na regionální úrovni. Region zahrnuje společenství obyvatel více měst a obcí v dané oblasti, které spojují společné zájmy na střední úrovni, tj. na takovém území, které je menší než je stát, ale větší než je obec. Tak jako obce, tak i tyto regiony zabezpečují pro své občany některé druhy veřejných služeb. Rostoucí úloha regionů nastala až v 70. letech 20. st. v souvislosti se zesilující rolí vyšších stupňů územní samosprávy a potřebou snižovat meziregionální rozdíly v ekonomickém potenciálu, ale i v souvislosti se snahou zapojit regiony do úsilí o stabilizaci ekonomiky také regiony, proto se jako součást hospodářské politiky stala i regionální politika.³

2.1.2 Lokální samospráva

Lokální veřejná politika je základní úrovní realizace veřejné politiky, která se realizuje na úrovni obce nebo v rámci sdružení obcí, kdy se dvě a více obcí dohodnou na spolupráci v konkrétních oblastech. Lokální veřejná politika je charakterizována obsahem politické činnosti prováděné uvnitř územní jednotky veřejné správy pro dané společenství a spravováním potřeb takových společenství.

Smyslem lokální politiky je vytvoření a zachování dobrých existenčních podmínek života obcí a jejich obyvatel, zabezpečení bezporuchového fungování obcí a cílevědomá příprava podmínek pro budoucí rozvoj obcí. Těžištěm je lokální veřejný zájem.

Určení preferencí určitých veřejných zájmů a z toho vycházející veřejné politiky obce předchází analýza a produkce variant pro rozhodování. O veřejné politice na úrovni obce ve finální fázi rozhoduje obecní zastupitelstvo a usnází se na ní ve formě obecně závazných vyhlášek obce, vyhlášky nesmí odporovat zákonům ČR.

Výhodou řešení záležitostí obecního veřejného zájmu na úrovni obce jsou dobrá znalost prostředí, občanů a všech místních souvislostí, možnost zapojit občany do správy věcí veřejných, reálná decentralizace správy společnosti, vysoký potenciál sdružovat tři základní sektory společnosti – veřejný, soukromý a občanský.

Aktéry veřejné politiky jsou subjekty a objekty určité politiky. Subjektem je ten, kdo tvoří a vykonává danou politiku. U lokální veřejné politiky je to obecní zastupitelstvo, rada obce, starosta, obyvatelé obce, prostřednictvím přímého referenda mohou občané obce svou

³ Viz. PROVAZNÍKOVÁ, R., Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe, (2007), str. 14.

volbou rozhodovat o mnoha záležitostech, také různá občanská sdružení, nadace, obecně prospěšné společnosti, politické strany, církve a další organizace, které mají na lokální politiku vliv. Objektem je osoba, na niž veřejná politika působí, v případě lokální veřejné politiky tedy všichni občané obce a veškeré organizace působící v obci.

Celková tendence vývoje lokálních samospráv směřuje k decentralizaci a větší míře autonomie. V Evropské chartě místní samosprávy se uvádí, že: „Místní úřady jsou jedním z hlavních základů jakékoliv demokratické vlády, právo účastnit se na řízení věcí veřejných může být nejbezprostředněji vykonáváno na místní úrovni.“ Aby bylo možné zvyšovat míru decentralizace a vliv lokální veřejné politiky, zároveň provádět kvalitní a prospěšnou veřejnou politiku, je nutné zvyšovat profesionalitu úředníků a odborných poradců v obci a zesílit jejich tendence k politické neutralitě. Na úřadech jsou zaváděny etické kodexy.⁴

2.1.3 Terminologie místní samosprávy

Různé pojmenování základních jednotek samosprávy je zajímavé. K 1. lednu 2011 bylo v ČR evidováno 6246 obcí, dále má v ČR 23 municipalit označení statutární město, k 1. dubnu 2010 bylo v ČR 186 městysů a k 27. srpnu 2010 bylo v ČR 594 měst. Nejvíce zalidněná je Praha, Brno a Ostrava, Jablunkov je na 238 místě. Zcela výjimečné postavení má hlavní město Praha, které je i vyšším územně samosprávným celkem a řídí se zákonem č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.⁵

Samotné označení má jen symbolický význam. Rozsah kompetencí města s 3 000 obyvatel je shodný s kompetencemi městyse, ve kterém žije 2 000 obyvatel nebo obce, která má pouze 1 000 obyvatel. Fakticky se liší jen označením obecních orgánů.

Žádný rozdíl není v pravomocích obce, městyse a města. Řada měst má větší pravomoci, které jim plynou z jejich zařazení mezi obce s rozšířenou působností nebo obce s pověřeným úřadem.

Pro kategorii **městys** pouze existuje historický nárok, vztažený na někdejší města, kdy zákon stanovuje, že ta obec, která byla oprávněna užívat označení „městys“ před dnem 17. května 1954, je městysem, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny (dále jen „PS“). Předseda PS na žádost obce stanoví den, od kterého se obec stává městysem. Obec se může také stát městysem i nově, bez historické tradice, po vyjádření vlády tak činí předseda PS. Kategorie „městys“ se navrátila do české komunální politiky až s novelou zákona o obcích v r. 2006. Městys je typ obcí velikostně a významově stojící mezi městem a vsí.

⁴ Viz. HALÁSEK, D., Veřejná politika, (2007), str. 64 - 65.

⁵ Viz. www.wikipedia.cz (2011).

Ze všech městysů se většina koncentruje ve třech krajích, Středočeském, Vysočině a Jihomoravském kraji, v Libereckém jsou pouze dva a v Moravskoslezském tři městysy.

Povýšení na **město** je dáno zákonnou podmínkou, která určuje, že město musí mít alespoň 3000 obyvatel, poté se obec stává městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda PS po vyjádření vlády. Žádosti o stanovení městem jsou nejprve posuzovány Ministerstvem vnitra ČR, které ověří splnění zákonného kritéria počtu obyvatel a dále kritérií stanovených usnesením vlády a připraví vládě návrh jejího vyjádření. Vládními kritérii mimo zákonného počtu obyvatel jsou:

- soustředěná městská zástavba středu obce se zpevněným povrchem a chodníky, převažující vícepodlažní nadzemní zástavba, všechny ulice a veřejná prostranství jsou v obci pojmenovány;
- celková zástavba obce se vyznačuje obytnými domy se dvěma a více byty a budovami, které slouží všeobecně potřebným službám, větší část obce je vybavena vodovodem a kanalizací, místními komunikacemi, chodníky a veřejným osvětlením;
- rozvinutá síť veřejných a všeobecně potřebných služeb, sloužící i pro spádové území;
- udržovaná veřejná zeleň a stavební objekty, včetně kulturních památek, obec také musí organizovat svoz komunálního odpadu;
- obec je vybavena ZŠ, zdravotnickým zařízením a alespoň třemi stálými lékařskými místy a lékárnou, společenským sálem, poštou a peněžními službami, sportovištěm, tělocvičnou, ubytovacím zařízením s nejméně 20 lůžky a musí vést obecní kroniku.

Pro předsedu PS je důležité pouze zákonné kritérium - počet obyvatel. Určená hranice počtu obyvatel neplatí pro ta města, které již městy jsou.

U postavení **statutárních měst** je významnější rozdíl. Území statutárních měst se člení na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy. Města, která jsou vnitřně členěná, své vnitřní poměry ve věcech správy města upravují statutem, který je vydáván formou obecně závazné vyhlášky obce. Ve statutu město stanoví zejména seznam a vymezení území jednotlivých městských částí, pravomoc orgánů města a orgánů městských částí na úseku samostatné i přenesené působnosti, jejich vzájemnou součinnost, zdroje peněžních příjmů městských částí, majetek města, který se svěřuje městským částem, a rozsah oprávnění městských obvodů a městských částí při nakládání s tímto majetkem a při výkonu s tím souvisejících práv a další záležitosti. Záležitosti statutárních měst řeší zákon č. 128/2000 Sb. o obcích.

V r. 1990 existovalo v ČR 13 statutárních měst, k 1. lednu 2003 se pak seznam zvýšil o další tři. Od 1. ledna 2003 do 30. června 2006 existovalo v České republice 19 statutárních

měst, k 1. červenci 2006 došlo k poslednímu rozšíření o čtyři města. Nejdůležitější význam existence statutárních měst je v možnosti upravit si vnitřní organizaci statutem, zřídit nižší úroveň samosprávy v podobě městských částí. Tuto možnost k datu komunálních voleb v roce 2006 využívala ani ne třetina statutárních měst. Města o označení „statutární“ neusilují kvůli možnosti efektivně uspořádat výkon místní veřejné správy na svém území, ale proto, aby se ze starosty města stal primátor města apod.⁶

2.1.4 Působnost obcí

Obce vykonávají samostatnou působnost, taková to činnost se nazývá samospráva. Samostatná působnost je popisována jako souhrn úkolů patřících do samosprávy a konaných v zájmu obce a jejích občanů. Územní samospráva se také podílí na výkonu tzv. zbývajících veřejné moci, kterou jim přenechal stát. Samostatnou působnost vykonávají všechny obce, realizuje se prostřednictvím volených orgánů, zastupitelstev a přímým hlasováním obyvatel v místním referendu. V rámci přirozené působnosti je možno vydat obecně závazné vyhlášky.⁷

Celkový rozsah samostatné působnosti sice není možné v právních předpisech přesně vymezit, v zákonech je ustanoven alespoň výčtem činností. **Ze zákona o obcích se do samostatné působnosti řadí:**

- hospodaření obce, rozpočet a závěrečný účet obce,
- peněžní fondy obce,
- zřizování a rušení právnických osob a organizačních složek obce,
- osobní a věcné výdaje na činnost obecního úřadu a zvláštních orgánů obce,
- organizace, řízení, personální a materiální zabezpečení obecního úřadu,
- vydávání obecně závazných vyhlášek obce,
- místní referendum,
- zřizování a rušení obecní policie, ukládání pokut za správní delikty,
- program rozvoje územního obvodu obce,
- územní plán obce a regulační plán a vyhlášení jejich závazné části obecně závaznou vyhláškou,
- spolupráce s jinými obcemi atd.

Na základě zvláštních zákonů patří dále do samostatné působnosti obce: místní poplatky, zřizování jednotky dobrovolných hasičů a zabezpečení úkolů požární ochrany

⁶ Viz. BALÍK, S., Komunální politika obce, aktéři a cíle místní politiky, (2009), str. 20 – 23.

⁷ Viz. HALÁSEK, D., Veřejná ekonomika, (2007), str. 62.

v dané obci, zajišťování připravenosti obce na mimořádné události a podílení se na provádění záchranných a likvidačních prací a na ochraně obyvatelstva, zřizování a správa předškolních zařízení, základních škol (dále jen „ZŠ“), základních uměleckých škol a zařízení jim sloužících, zřizování zdravotnických zařízení a ochrana veřejného zdraví, ochrana před alkoholismem a jinými toxikomaniemi.

Obec řídí samostatně takové záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, pokud nejsou svěřeny krajům nebo pokud nejde o přenesenou působnost orgánů obce nebo o působnost, která je zvláštním zákonem svěřena správním úřadům, a záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zákon. Pokud není zákonem stanoveno, zda se jedná o samostatnou nebo přenesenou působnost, platí, že jde o samostatnou působnost. Tato diferenciací je nutná z procesních i finančních důvodů.

Mezi obcemi se odlišuje přenesená působnost, ta představuje dekoncentraci. Základní rozsah přenesené působnosti vykonávají všechny obce, ale další činnosti přeneseného výkonu státní správy vykonávají jen některé obce, které vykonávají státní správu v přenesené působnosti i na území druhých obcí, ty spadají do jejich správního obvodu. Existují různé typy přenesené působnosti: přenesená působnost vykonávaná všemi obcemi, obce s matričním úřadem, obce se stavebním úřadem, obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností. Obcí s pověřeným obecním úřadem existuje 388 a obcí s rozšířenou působností bylo k 8. říjnu 2010 191, na ně byla převedena většina kompetencí zrušených okresních úřadů. Jak obcím i krajům náleží za plnění úkolů v přenesené působnosti příspěvek ze státního rozpočtu (dále jen „SR“) a správní poplatky a pokuty představují příjmy rozpočtu obce nebo kraje.

Orgány obcí vykonávají přenesenou působnost ve věcech, které stanoví zvláštní zákony v základním rozsahu a pro svůj správní obvod, což je územní obvod obce. Orgány obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností vykonávají přenesenou působnost v základním rozsahu svěřeném obcím a vedle této přenesené působnosti vykonávají ve stanoveném správním obvodu i přenesenou působnost jim svěřenou zvláštními zákony. **V rámci výkonu přenesené působnosti se u obcí jedná o tyto činnosti:**

- vydávání nařízení obce,
- rozhodování o místních a účelových komunikacích,
- projednávání přestupků,
- jsou vodoprávním úřadem a spravují drobné toky,
- jsou povodňovým orgánem,
- jsou orgánem ochrany přírody a ochrany ovzduší atd.

Obec s rozšířenou působností je i obcí s pověřeným obecním úřadem. **Obce s pověřeným obecním úřadem** jsou při výkonu státní správy v přenesené působnosti oprávněny:

- rozhodovat v prvním stupni ve správním řízení o právech, právem chráněných zájmech a povinnostech osob, pokud zvláštní zákon nestanoví jinou příslušnost,
- rozhodují o poskytnutí peněžité a věcné dávky nebo půjčky,
- zajišťují volby do Parlamentu ČR, do zastupitelstev krajů, do zastupitelstev obcí a do Evropského parlamentu,
- jsou vodoprávním úřadem a povolují odběr a nakládání s vodami,
- jsou orgánem ochrany přírody,
- jsou orgánem ochrany zemědělského půdního fondu atd.

U obcí s rozšířenou působností se v přenesené působnosti jedná např. o tyto kompetence:

- evidence obyvatel, vedení registru obyvatel,
- vydávání občanských průkazů a cestovních dokladů,
- vydávání řidičských průkazů,
- vodoprávní řízení a vydávání souhlasu k vodním stavbám,
- živnostenský úřad,
- ochrana životního prostředí,
- vykonávání státní správy lesů,
- rozhodování na úseku myslivost a rybářství,
- doprava a silniční hospodářství pro silnice II. a III. třídy,
- dávky a sociální služby,
- sociálně právní ochrana dětí,
- péče o staré a zdravotně postižené,
- péče o nepřízpůsobivé občany atd.⁸

2.1.5 Funkce obcí

Mezi funkční minimum obcí patří odpovědnost za sběr a odvoz odpadu, péče o rekreaci, umění, tělovýchovu a rekreační sport, dětská hřiště, dále pak přinejmenším udržování místních komunikací a zajištění osobních sociálních služeb, jakými jsou péče o starší občany a děti. Kromě tohoto minima je škála funkcí, které místní samosprávy plní pouze v některých státech, v jiných spadají pod centrální řízení, typicky mezi ně patří školství a zdravotnictví.

⁸ Viz. PROVÁZNIKOVÁ, R., Financování měst, obcí a regionů - teorie a praxe, (2007), str. 30,31.

Existují dva nejvlivnější přístupy tzv. koncepce dvojího státu a teorie veřejné volby. Podle koncepce dvojího státu je úlohou obcí uvnitř státu zajištění reprodukce dostatečného množství vzdělané a zdatné pracovní síly. Tento úkol mají zajišťovat podporou institucí, jež tyto služby poskytují. Obce by pak měly být zodpovědné za zajištění sociálních služeb, vzdělání, bydlení a rekreaci.

Představitelé teorie veřejné volby tvrdí, že individua v demokraciích upřednostňují spotřebu a užití statků a služeb nabízených ze soukromých zdrojů před statky a službami poskytovanými ze zdrojů veřejných. Obce by se podle tohoto přístupu měly orientovat na ty základní činnosti, jež jsou pro příjmově chudé či průměrné občany v soukromé sféře příliš drahé. Zdravotní péče, veřejná doprava, veřejné školství nebo osobní sociální služby tak jsou zajišťovány pro ty, kdo si je nemohou hradit ze svých prostředků. Nemusí to nutně znamenat, že všechny tyto služby mají obce zajišťovat vlastními silami. Nemělo by jim nic bránit v tom, aby si pro zajišťování některých služeb najímaly soukromé společnosti.

Rozhraní mezi tím, co je skutečně funkcí samosprávné obce a co z důvodu nerentability nezajistí soukromý subjekt, není vždy úplně jasné. Nedořešenou otázkou je, zda výše naznačené a níže rozvedené funkce obcí mají být povinnou nabídkou, již má každá samosprávná obec svým občanům zajišťovat, nebo zda jde pouze o jakousi nabídku, kdy záleží na místní reprezentaci, na voličích, zda ji obec využije.

V ČR je situace komplikována již zmíněnou dvojí působností obcí – samosprávnou a přenesenou. Pravomoci z oblasti samosprávné působnosti lze pracovní rozdělit na sedm oblastí: politické, ekonomické, sociální, ekologické, bezpečnostní, infrastrukturní a prognostické.

Mezi funkce politické patří rozsáhlá skupina funkcí: vyhlášení místního referenda a provedení jeho výsledků, volba a ustavování orgánů obcí, rozhodování o členství v dobrovolných svazcích obcí včetně mezinárodních, vytváření partnerství s dalšími obcemi, udělování čestného občanství, udělování cen, pojmenovávání ulic a dalších veřejných prostranství.

K ekonomickým funkcím zařazujeme ty, které se vztahují k hospodaření obce: sestavování rozpočtu, schvalování závěrečného účtu a hospodaření podle rozpočtu, hospodaření s majetkem, zřizování peněžních fondů, zakládání a rušení právnických osob a organizačních složek územních samosprávných celků, rozhodování o účasti v nadacích a obchodních společnostech a poskytování a přijímání darů.

Mezi funkce sociální náleží ty funkce, které mají vztah ke vzdělávání, zdravotnické péči, sportu a kulturní oblasti: zakládání škol, sportovišť, zdravotnických zařízení, pečovatelských domů pro seniory, klubů důchodců, zřizování hřbitovů apod.

Do funkce ekologické řadíme zajišťování čistoty obce, svoz a likvidace odpadů, odvádění a čištění odpadních vod, mezi funkce bezpečnostní především pravomoc zřizovat obecní policii.

Významnou část pravomocí obcí lze přiřadit mezi funkce infrastrukturní. Patří k nim především správa, údržba a provozování zařízení zřízených k uspokojování potřeb občanů obcí, např. údržba komunikací, vodovodů, apod.

Prognostické funkce slouží k přípravě plnění funkcí dalších, jako je: schvalování programu rozvoje obce, územního plánu, regulačního plánu, přijímání koncepčních dokumentů v oblasti politického, ekonomického, sociálního, právního a organizačního rozvoje v budoucnosti.

Pro plnění výše zmíněných funkcí mají obce řadu nástrojů, od usnesení zastupitelstva či rady, přes uzavření smlouvy až po pravomoci v oblasti práva zahrnující vydávání obecně závazných vyhlášek v záležitostech samostatné působnosti a ukládání sankcí.

Existuje rozpor mezi samostatnou a přenesenou působností, který není projevován pouze v oblasti financování působnosti přenesené, ale i v tendenci státu přistupovat k některým záležitostem samostatné působnosti jako přenesené. Příkladem je např. případ problematiky čištění odpadních vod. Při vstupu ČR do Evropské unie (dále jen „EU“) bylo dojednáno, že povinnost aglomerací s počtem obyvatel větším než 2 000 je mít vybudovaný systém splaškové kanalizace napojený na čistírnu odpadních vod. Tato povinnost, stanovená směrnicí Rady EU, měla být splněna nejpozději do 31. prosince r. 2010. Formálně spadá problém kanalizací do samostatné působnosti obcí, ale v okamžiku schválení přístupové smlouvy v referendu se z něj stala nikoli pravomoc obce rozhodnout, jak bude řešit problematiku odpadních vod, ale povinnost.⁹

2.1.6 Orgány obce

Orgány obce se podílejí na hospodaření. Mezi orgány obcí patří: zastupitelstvo obce, rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce, ty jsou zřizovány starostou obce pro výkon přenesené působnosti obce.

Zastupitelstvo obce je složeno z členů zastupitelstva v počtu od 5 do 55 členů, ti jsou voleni v přímých volbách. Podle zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí

⁹ Viz. BALÍK, S., Komunální politika obce, aktéři a cíle místní politiky, (2009), str. 27 – 31.

jsou zvoleni členové zastupitelstva obcí na období 4 let a jejich počet se odvíjí od počtu obyvatel dané obce. Tab. č. 2.1 popisuje poměr počtu členů zastupitelstva k počtu obyvatel.

Tab. č. 2.1 Poměr počtu členů zastupitelstva k počtu obyvatel

Počet obyvatel	Počet členů zastupitelstva
do 500	5 až 15
nad 501 do 3 000	7 až 15
nad 3 001 do 10 000	11 až 25
nad 10 001 do 50 000	15 až 35
nad 50 001 do 150 000	25 až 45
nad 150 000	35 až 55

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ze zákona č. 128/2000 Sb., o obcích ve znění pozdějších předpisů.

Zastupitelstvo rozhoduje ve věcech, které se řadí do samostatné působnosti obce, nejvýznamnější z hlediska hospodaření je např.: schvalovat rozpočet obce a závěrečný účet obce, zřizovat trvalé a dočasné peněžní fondy, nabytí a převod nemovitých věcí, poskytování darů a dotací, prominutí pohledávky, postoupení pohledávky a další. Zastupitelstvo ze svého středu volí radu obce, také volí ze svých členů starostu a místostarostu.

Zastupitelstvo zřizuje jako své iniciativní a kontrolní orgány - výbory, vždy zřizuje finanční a kontrolní výbor. Finanční výbor kontroluje hospodaření s majetkem obce včetně finančních prostředků, kontrolní výbor kontroluje plnění usnesení zastupitelstva a rady obce a také dodržování právních předpisů. Výbory musí být nejméně tříčlenné, členem výboru nemůže být starosta, místostarostové, tajemník ani jiní členové, kteří se starají o hospodaření obce. V obcích, kde je alespoň 10 % občanů jiné národnosti se zřizuje výbor pro národnostní menšiny, také může být zřízen osadní výbor i další výbory s jakýmkoli zaměřením.

Rada obce je výkonným orgánem obce v samostatné působnosti a v některých případech, stanovuje – li tak zákon, rozhoduje i v přenesené působnosti. Jednání rady obce jsou neveřejná, rada obce vydává nařízení obce v rámci přenesené působnosti. Rada obce se nevolí v obcích, kde zastupitelstvo nemá alespoň 15 členů a pravomoci rady obce vykonává starosta. Členem rady je i starosta obce a také jeho zástupci a další členové. Počet členů rady je lichý, může být od 5 do 11 členů, v současnosti nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva. Z hlediska hospodaření vykonává rada zejména činnosti jako: zabezpečování hospodaření podle schváleného rozpočtu, rada také provádí rozpočtová opatření v rozsahu stanoveném zastupitelstvem obce, ukládá pokuty ve věcech samostatné působnosti atd.

Iniciativní a poradní orgány rady obce jsou komise. V rámci samostatné působnosti obce mají možnost předkládat návrhy a náměty. Mohou být i výkonnými orgány v přenesené

působnosti, pokud jim starosta svěří výkon státní správy po projednání s ředitelem krajského úřadu, poté jsou podřízeny a odpovědný starostovi a předseda komise musí mít zvláštní odbornou způsobilost, jinak jsou podřízeny radě obce.

Dalším orgánem je také obecní úřad, který tvoří starosta, místostarosta, zaměstnanci obce a tajemník, tato funkce není zřízena vždy. U větších obcí se může obecní úřad členit na jednotlivé úseky činnosti, a to na odbory a oddělení. Hospodařením obce se zpravidla zabývá ekonomický odbor.¹⁰

2.2 Hospodaření základních územních samosprávných celků

Obce se při vytváření rozpočtu řídí zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích a také zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů.

Ze zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů vyplývá povinnost povinného auditu, kterému podléhá hospodaření obcí a jejich účetnictví. Nedodržování tohoto zákona je trestáno sankční pokutou, kterou musí územně samosprávný celek (dále jen „ÚSC“) zaplatit do SR. V ČR zajišťuje audit obcím většinou bezplatně krajský úřad, popřípadě auditor nebo auditorská společnost, náklady si hradí sama obec. Přezkoumání hospodaření upravuje zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí.

Rozpočtovou soustavu v ČR tvoří: státní rozpočet, veřejné fondy, rozpočty ÚSC, rozpočty příspěvkových organizací a organizačních složek. Rozpočtové soustavy z hlediska centralizace procházejí vývojem, v současnosti dochází k decentralizaci veřejných rozpočtů, jedná se o tzv. fiskální decentralizaci, která se projevuje u veřejných rozpočtů od 2. poloviny 20. století.

Důležitý pojem je fiskální decentralizace. U fiskální decentralizace jde o to, že nižší úrovně veřejných rozpočtů rozhodují o poskytování služeb na základě obecně platných pravidel, ale musí platit to, že rozhodování nižších úrovní o svých výdajích je omezené, je dáno příslušnou příjmovou základnou. Proces fiskální decentralizace probíhá v ČR zejména prostřednictvím vytvoření rozpočtů krajů. Fiskální federalismus má dva základní modely, které odrážejí uspořádání vazeb mezi rozpočty. Jedná se o model vertikální a horizontální. V ČR je uplatňován vertikální model, který je rozšířenější a je založen na vertikálních vztazích poskytování prostředků, tzn., že jsou prostředky poskytovány z vyšší úrovně na úroveň nižší, která je může dále rozdělovat.

¹⁰ Viz. JETMAR, M.; PEKOVÁ, J.; PILNÝ, M., Veřejná správa a finance veřejného sektoru, (2008), str. 126 – 131.

Současná podoba financování obcí má své základy v r. 2000, částečná korekce byla uskutečněna v r. 2007. V r. 2000 došlo k zásadní změně způsobu určování obecních příjmů, v tomto roce bylo zavedeno určování jejich podstatné části podle počtu obyvatel obce. Lze definovat čtyři skupiny obecních rozpočtů: daňové, nedaňové, kapitálové a dotace.¹¹

2.2.1 Majetek obcí

Jedním z ekonomických předpokladů existence územních samospráv je vlastnictví majetku a disponování s tímto majetkem. Správní postavení obcí a krajů jako vlastníků upravuje Ústava ČR, hlava sedmá, především čl. 101, podle něhož je samosprávnost spojena s existencí a účelem zastupitelstva samosprávy. Každý ÚSC se označuje jako veřejnoprávní korporace, která může vlastnit svůj majetek a hospodařit podle vlastního rozpočtu. V oblasti územní samosprávy nebyl přijat žádný samostatný zákon, problematikou právní úpravy vlastnictví obcí se zabývá zákon o obcích. Listina základních práv a svobod zaručuje práva všem vlastníkům, tedy i ÚSC, vlastnictví majetku je v demokratické společnosti chápáno jako součást základních práv a svobod. Zákon stanoví, který majetek smí být jen ve vlastnictví státu, obce a kraje nebo určených právnických osob. Vlastnictví majetku s sebou nese nejen právo disponovat s ním, ale také povinnost se o majetek dobře starat.

Obec může hospodařit se svým majetkem samostatně a bez zásahu státu nebo jiných článků veřejné správy. Obce mohou vstupovat do smluvních vztahů, mohou majetek nakupovat, prodávat i pronajímat. Velikost, struktura, kvalita majetku, způsob hospodaření s majetkem má významné dopady na rozpočty obcí i krajů.

Podle základních funkcí, které obec zabezpečuje, jde rozdělit majetek na majetek, který souží veřejně prospěšným účelům, pro municipální podnikání nebo pro výkon samosprávy. Majetek může mít formu nemovitosti, movité věci i nehmotného majetku, také finanční investice.

Existují faktory, které mají vliv na to, jakým způsobem obce hospodaří s majetkem. Mezi tyto faktory patří: jaká je strategie samosprávy vůči jednotlivým pozemkům, zda a jak reagovat na tržní poptávku, jaká je situace na trhu s nemovitostmi – jestli je nutná pomoc veřejného sektoru, jaké jsou podnikatelské schopnosti obcí, také postoje úředníků a veřejnosti.¹²

¹¹ Viz. BALÍK, S., Komunální politika obce, aktéři a cíle místní politiky, (2009), str. 33.

¹² Viz. PROVAZNÍKOVÁ, R., Financování měst, obcí a regionů - teorie a praxe, (2007), str. 228 – 232.

2.2.2 Rozpočet obcí

Základní právní předpis popisující tvorbu, obsah a funkci rozpočtu obcí je zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Rozpočet je bilancí, finančním plánem a nástrojem prosazování cílů municipální politiky. Rozpočty ÚSC jsou decentralizované peněžní fondy, ve kterých se soustřeďují jak příjmy, které obec získá na základě jejich přerozdělení v rozpočtové soustavě, tak příjmy generované jejich vlastní činností. Územní rozpočty jsou důležitou součástí rozpočtové soustavy. Pro všechny veřejné rozpočty je typické, že je rozpočet vytvářen, rozdělován, používán s využitím nenávratného, neekvivalentního a nedobrovolného způsobu financování. Roční rozpočet je hlavní finanční plán, který by měl zajistit solventnost obce a to tak, že připouští pouze ty výdaje obce, které jsou kryty příjmy, které lze očekávat, dále jsou kryty existujícími rezervami nebo půjčkami.¹³

Velice důležité je krátkodobě plánovat příjmy a výdaje, peněžní toky a jejich časové rozložení během roku, neboť je rozpočet toková veličina a na příslušném příjmovém a výdajovém účtu není nikdy stav rozpočtovaných příjmů a výdajů, v rozpočtovém období se z došlých příjmů plynule hradí výdaje.

Dlouhodobým cílem hospodaření obce by měl být vyrovnaný rozpočet, popřípadě přebytek, tehdy je tvořena rezerva. Schodkový rozpočet se musí vyrovnat z rezerv vytvořených v minulosti, nejsou-li k dispozici, musí se schodek uhradit z návratných finančních prostředků, ty ale vedou k zadlužení obce. Deficity rozpočtů obcí představují možný tlak na zvyšování transferů ze SR do rozpočtu obcí, to může mít vliv na výši státního dluhu, na jeho navýšení.

U rozpočtů obcí je důležité jejich propojení s rozpočtovým výhledem. V minulosti obce neplánovaly rozpočtový výhled, bylo jej nutné sestavovat pouze, když obce žádaly banku o investiční úvěr. V současnosti je rozpočtový výhled důležitý pro financování nákladných investic ve veřejném sektoru. Problémy střednědobého rozpočtového plánování jsou spojeny se schopností odhadu budoucích příjmů a výdajů, s vyjasněním koncepce finančních vztahů rozpočtu obce k ostatním článkům rozpočtové soustavy, zejména ke SR a s oblastí organizační, tj. spolupráce mezi volenými a výkonnými orgány, kvality auditu apod.¹⁴

Rozpočet lze rozdělit na běžný a kapitálový, tím se odděluje běžné hospodaření od hospodaření investičního. Toto rozdělení umožňuje analyzovat, na co jsou vynakládány

¹³ Viz. PROVAZNÍKOVÁ, R., *Financování měst, obcí a regionů - teorie a praxe*, (2007), str. 57 – 58.

¹⁴ Viz. JETMAR, M.; PEKOVÁ, J.; PILNÝ, M., *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*, (2008), str. 262 – 266.

daňové i nedaňové příjmy, také nutnost využívání návratných příjmů na financování investic a přijatelnou výši dluhové služby (dále jen „DS“).

Běžný rozpočet bilancuje běžné příjmy a běžné výdaje, které se většinou každoročně opakují a vztahují se k danému rozpočtovému roku. Přehled běžných příjmů a výdajů zachycuje tab. č. 2.2.

Tab. č. 2.2 Schéma běžného rozpočtu

<i>Příjmy</i>	<i>Výdaje</i>
DAŇOVÉ <ul style="list-style-type: none"> - svěřené daně - sdílené daně - místní daně - správní poplatky 	<ul style="list-style-type: none"> - všeobecné veřejné služby - veřejný pořádek - péče o zdraví - vzdělání - bydlení - komunální služby - výdaje na podnikání - ostatní běžné výdaje - placené úroky - běžné dotace jiným rozpočtům
NEDAŇOVÉ <ul style="list-style-type: none"> - uživatelské poplatky za služby - příjmy z pronájmu majetku - příjmy od vlastních nezisk.org. - zisk z podnikání - ostatní 	
PŘIJATÉ TRANSFERY <ul style="list-style-type: none"> - běžné dotace ze SR - běžné dotace ze státních fondů - od územních rozpočtů - ostatní běžné příjmy (např. dary) 	
<i>SALDO – přebytek</i>	<i>SALDO – schodek</i>

Zdroj: Vlastní zpracování podle PROVAZNÍKOVÁ, R., Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe, s. 67.

Běžný rozpočet může být sestaven jako vyrovnaný, kdy se příjmy rovnají výdajům, nebo jako deficitní, v tomto případě jsou běžné příjmy menší než běžné výdaje. Tato možnost poukazuje na skutečnost, že ÚSC není schopen svými provozními příjmy financovat provozní výdaje. Pokud existuje DS, tak ji v obou případech ÚSC nedokáže pokrýt. Poté je minimální DS hrazena z kapitálového rozpočtu a to buď prodejem majetku, úvěrem nebo emisí komunálních obligací.

Příjmy, které se vztahují na financování investičních potřeb, které přesahují období 1 rozpočtového roku, se zachycují v kapitálovém rozpočtu. Kapitálové příjmy a výdaje jsou zpravidla jednorázové a neopakují se, jako běžné příjmy a výdaje. Kapitálový rozpočet by měl sloužit zejména ke shromažďování zdrojů na získávání dlouhodobých aktiv, protože výdaje na investiční projekty jsou velké. Schéma kapitálového rozpočtu je znázorněno v tab. č. 2.3.

Tab. č. 2.3 Schéma kapitálového rozpočtu

Příjmy	Výdaje
<ul style="list-style-type: none"> - z prodeje majetku - z prodeje akcií a majetkových podílů - kapitálové přijaté dotace z rozpočtové soustavy - příjmy z půjček - příjmy z emise vlastních obligací - přebytek běžného rozpočtu - dary na investice apod. 	<ul style="list-style-type: none"> - na investice - kapitálové dotace jiným rozpočtům - na nákup obligací, akcií - poskytované střednědobé a dlouhodobé půjčky - splátky dříve přijatých půjček - krytí deficitu běžného rozpočtu

Zdroj: Vlastní zpracování podle PROVAZNÍKOVÁ, R., Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe, s. 68.

Kapitálový rozpočet může být vyrovnaný, deficitní nebo přebytkový. V praxi obvykle chybějí příjmy na financování investic a příjmy kapitálového rozpočtu se proto doplňují návratnými příjmy.

Při rozdělování výdajů mezi běžný a kapitálový rozpočet existují určité případy, kdy lze některé zařízení nebo stroje se střednědobou životností zařadit do obou rozpočtů. Jsou-li součástí běžných operací a je dané, že po ukončení jejich životnosti budou nahrazeny novými, doporučuje se je zařadit do běžného rozpočtu. Dalším případem může být i DS. Úroky z dlužné částky jsou vždy prvkem běžného rozpočtu, splátky jistiny dluhu je možno evidovat i v rámci běžného rozpočtu i v rámci kapitálového rozpočtu.

2.2.3 Rozpočtový proces

Rozpočtový proces znamená souhrn činností, které jsou nezbytné k řízení hospodaření ÚSC v příslušném rozpočtovém období. Rozpočet se v ČR sestavuje na 1 kalendářní rok, kdežto rozpočtový proces je delší, zahrnuje dobu 1,5 až 2 roky. Existují 4 fáze rozpočtového procesu: návrh rozpočtu, projednávání a schvalování, plnění rozpočtu a závěrečná kontrola. Tyto fáze lze rozdělit do etap:

- analýza minulosti a stanovení priorit pro rozpočtové období,
- sestavení návrhu rozpočtu,
- projednávání a schválení,
- kontrola plnění rozpočtu,
- přehled o skutečném plnění rozpočtu – závěrečný účet,
- následná kontrola,
- aktualizace programu rozvoje a rozpočtového výhledu.

Návrh rozpočtu a vytvoření podkladů pro tvorbu rozpočtu provádí výkonný orgán obce, finanční odbor, podkladem je rozpočtový výhled. Návrh by měl vycházet z analýzy hospodaření alespoň 2 roky zpět a musí zahrnovat dané požadavky jednotlivých vedoucích

odborů a zastupitelů, eventuálně požadavky organizací, které řídí. Pro zkrácení této fáze a získání většího prostoru pro projednávání rozpočtu je doporučující určit závazné limity provozních výdajů jednotlivých odborů. Návrh rozpočtu musí být zveřejněn na úřední desce minimálně po dobu 15 dní před jeho projednáním v zastupitelstvu.

Návrh rozpočtu se projednává výkonnými orgány: finančním výborem a radou obce. Schvalování rozpočtu má na starost zastupitelstvo obce, což je volený orgán. Zastupitelstvo schvaluje závazné ukazatele a rozpočet musí schválit před začátkem rozpočtového období. Pokud zastupitelstvo neschválí rozpočet, musí přijmout rozpočtové provizorium.¹⁵

Obce hospodaří v souladu se schváleným rozpočtem a provádějí pravidelnou, systematickou a úplnou kontrolu svého hospodaření a hospodaření zařízení, také hospodaření právnických osob, které založily nebo zřídily. Zásady reálnosti, pravdivosti a úplnosti rozpočtu mají význam při kontrole plnění rozpočtu a vyhodnocení během roku. Rozpočet může být změněn z různých důvodů, může jít o změny organizační – např. zřízení nové příspěvkové organizace, metodické změny, jenž jsou vyvolány změnami v legislativě nebo věcné změny, ty vznikají ze skutečností objektivně působících na hospodaření, např. neuskutečnění investice, neočekávané zvýšení investice nebo cen dodávek elektrické energie. Změny rozpočtu se provádějí rozpočtovými opatřeními. Podle zákona o obcích provádí rozpočtová opatření rada obce, resp. starosta, rozsah stanoví zastupitelstvo obce.

Po skončení kalendářního roku se veškeré údaje o hospodaření obce nebo svazku obcí zpracují do závěrečného účtu (dále jen „ZÚ“) a ten je podkladem pro závěrečnou kontrolu. Součástí ZÚ je zpráva o výsledku přezkoumání hospodaření. Návrh ZÚ se projednává ve finančním výboru a v radě a poté se zveřejní nejméně po dobu 15 dní ještě před tím, než ZÚ projedná zastupitelstvo obce. Zastupitelstvo obce musí projednat ZÚ do 30. června následujícího roku.¹⁶ Rozpočtový proces u rozpočtu obce v ČR je zobrazen v příloze č. 1.

2.2.4 Rozpočtová skladba

Příjmy a výdaje veřejných rozpočtů i mimorozpočtových fondů v rozpočtové soustavě člení rozpočtová skladba. Třídění umožňuje přehledně zjistit potřebné analytické informace o vývoji příjmů a výdajů.

V ČR existují zásady pro třídění příjmů a výdajů:

- zásada jednotnosti a závaznosti má význam v tom, že každý údaj rozpočtu má své jednoznačně identifikovatelné místo;

¹⁵ Viz. PROVAZNÍKOVÁ, R., Financování měst, obcí a regionů - teorie a praxe, (2007), str. 70 – 71.

¹⁶ Viz. § 15, 16 a 17 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

- zásada dlouhodobé stability třídění rozpočtu je důležitá z hlediska makroekonomických analýz, z hlediska časové srovnatelnosti rozpočtů, pro analýzu plnění rozpočtů a ostatních mimorozpočtových fondů;
- zásada srozumitelnosti na základě jasně definovaných hledisek znamená, že musí být možná veřejná kontrola, ale i občanská kontrola;
- zásada kompatibility s mezinárodními účetními a statistickými standardy je důležitá proto, aby byla zajištěna transparentnost na mezinárodní úrovni.

Rozpočtová skladba používá čtyři základní druhy třídění příjmů a výdajů: kapitolní, druhové, odvětvové a konsolidační. Povinné je kapitolní třídění u SR, pro územní samosprávu je nepovinné, kapitolní třídění obsahuje třímístný znak.

Základní třídění je druhové, týká se všech peněžních operací, ty se třídí do tří okruhů: příjmů, výdajů a financování. Toto třídění využívá čtyřmístný číselný kód. V ČR se peněžní operace třídí do šesti jednotlivých skupin: zemědělství a lesní hospodářství, průmyslová a ostatní odvětví hospodářství, služby pro obyvatelstvo, sociální věci a politika zaměstnanosti, bezpečnost státu a právní ochrana, všeobecná veřejná správa a služby. Podle druhového třídění se příjmové operace třídí do čtyř tříd: daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté dotace. Výdajové operace jsou tříděny v 5. třídě na běžné výdaje, 6. třída zahrnuje kapitálové výdaje. Třída 8 vyjadřuje, jakým způsobem jsou příjmové a výdajové operace financovány, součástí jsou položky vyjadřující změnu stavu finančních prostředků na bankovních účtech. Podrobnější druhové rozdělení příjmů a výdajů je zachyceno v příloze č.2.

Odvětvové třídění využívá také čtyřmístný číselný kód, první číslo označuje skupiny, ty se dělí na rozpočtové oddíly, které se dále člení na pododdíly a ty se člení na paragrafy.

Konsolidační třídění je tzv. záznamová položka. Příjmy a výdaje se třídí podle stupňů konsolidace. Konsolidovaný výkaz podává korektní obraz o celkových peněžních operacích rozpočtové organizace s jinými organizacemi. Konsolidace zabraňuje duplicitě na základě interních transferů mezi fondy a korekci příjmů i korekci výdajů.¹⁷

¹⁷ Viz. PROVAZNÍKOVÁ, R., Financování měst, obcí a regionů - teorie a praxe, (2007), str. 109 – 118.

3. CHARAKTERISTIKA A HOSPODAŘENÍ VYBRANÝCH OBCÍ

V této kapitole budou analyzovány tři vybrané obce, bude popsána jejich historie i současnost, také hospodaření obcí, v souvislosti s hospodařením obcí bude popsána i dluhová služba, její výpočet a srovnání za r. 2006 – 2010, za r. 2010 bude zachycen výpočet ukazatele dluhové služby podle nového postupu. Změny jak na straně příjmů, tak i na straně výdajů ovlivňuje i realizace a spolupráce na různých projektech, ať už jde o sdružení obcí v nějakém svazku nebo vzájemná spolupráce partnerských obcí.

K výběru konkrétních obcí posloužilo zejména to, že mají mnoho společného. Obec Bystřice nad Olší, město Jablunkov i obec Vendryně patří pod okres Frýdek – Místek, leží v Moravskoslezském kraji, sdružují se v dobrovolném svazku obcí Sdružení obcí Jablunkovska (dále jen „SOJ“), v Regionální radě rozvoje a spolupráce se sídlem v Třinci a ve Slezském vodohospodářském svazku (dále jen „SVS“). Značnou část obyvatel tvoří polská menšina a protéká jimi řeka Olše.

3.1 Historický vývoj obcí

Ke vzniku **Bystřice** došlo již ve 14. st., ves tehdy patřila k největším na Těšínsku. Obec vznikala v bezprostředním sousedství s Vendryní v rámci kolonizace podél řeky Olzy a jablunkovské cesty. Obyvatelé se živili výhradně zemědělstvím, v polovině 16. st. začali noví osadníci využívat lesních ploch a méně přístupných míst k tzv. valašskému chovu dobytka, později se rozvinulo i tkalcovství. V r. 1587 byl v Bystřici postaven dřevěný kostelík Povýšení svatého Kříže, v r. 1811 byl v obci postaven i Evangelický kostel. Na konci 18. st. byla v údolní části obce podél řeky Olzy vybudována císařská silnice a ve 2. polovině 19. st. železniční trať Košicko - Bohumínské dráhy.¹⁸

Název Bystřice byl odvozen pravděpodobně od „bystré“ horské říčky Hluchové, která protéká centrem vesnice a na níž bylo postaveno šest jezů.

Datum vzniku osady **Jablunkov** je r. 1119, první dokumentovaná zmínka o Jablunkovu pochází z r. 1435.¹⁹ V r. 1447 byl Jablunkov zcela zničen nájezdem Uhrů, v tomto roce začal vznikat nový Jablunkov. Poloha Jablunkova napomáhala jeho rozvoji, nacházel se na důležité obchodní stezce, časem se město stalo hospodářským i administračním centrem jihovýchodní části Těšínského Slezska. R. 1560 těšínský kníže Václav II. udělil Jablunkovanům některá městská práva, mohli si otevřít pivovar, také měšťanům dovolil

¹⁸ Viz. KORBELÁŘOVÁ, I.; PETER, V.; WAWRECZKA, H.; ŽÁČEK, R., Beskydy a Pobeskydí 1895 – 1939, (2001), str. 26.

¹⁹ Viz. CICHÁ Irena; ONDRASZEK, Bronislaw, Okolím Beskydského průmysku, (2003), str. 17.

pořádání každotýdenních trhů. Již v r. 1596 mělo město starostu a městskou radu. V r. 1869 byla zahájena stavba železnice. V 17. st. byl ve městě vystaven farní kostel Božího těla a také na náměstí kašna a socha svaté Immaculaty. Na přelomu 19. a 20. st. přibývalo ve městě nových budov, v r. 1905 byla dostavěna nová radnice a do užívání byl předán nový železný most. R. 1908 byl v Jablunkově zaveden telefon, r. 1911 byla vysvěcena nová budova okresního soudu, vedle ní stálo vězení, r. 1928 byl posvěcen klášter Alžbětinek, v r. 1935 byl zahájen provoz Plicního sanatoria v Jablunkově.

Původ názvu města Jablunkova je vysvětlován ve třech verzích. První říká, že název Jablunkov může pocházet od názvu ovocného stromu, jabloň se totiž nachází v jablunkovském erbu. Druhá verze tvrdí, že název Jablunkov pochází od slova jablan, které označuje javor. Podle třetí a nejnovější verze pochází název Jablunkov od latinského slova gabella nebo gáblum, tzn. poplatek. Město mělo původně označovat místo, kde se platil celní poplatek za převoz zboží přes hranici. To může být velmi pravděpodobné, protože Jablunkov ležel u hranic a kolem vedla důležitá kupecká stezka.²⁰

Obec **Vendryně** vznikla ve 12. nebo 13. st., pod názvem Wandrina se objevuje v soupisu desátků vratislavského biskupa z r. 1305. Katolický kostel sv. Kateřiny stál ve Vendryni nejspíš od 13. st., ale někteří historikové dokonce datují vznik kostela v 10. st. Vendryně byla zpočátku v držení těšínských vévodů, od poloviny 15. st. byla v majetku drobné těšínské šlechty.²¹ Škola ve Vendryni vznikla již koncem 17. st. a patřila pod zdejší farnost. V r. 1868 si školu neprávem přivlastnila obec, což trvalo až do r. 1891, kdy byla postavena nová škola a bývalá školní budova byla farnosti navrácena. Školu ve Vendryni lze považovat za jednu z nejstarších v Těšínském Slezsku. V 19. st. se ve Vendryni těžila železná ruda pro ustroňské a později třinecké železářny. Z místního vápence se také páliło vápno, pece vápenky byly činné až do r. 1965 a stojí zde dodnes. Obec se stala v r. 1980 částí Třince a v r. 1995 se opět osamostatnila.²²

Není zcela jasné kdy a od jakého slova název obce Vendryně vznikl, existuje celá řada spekulací o původu názvu obce, jedna z nejznámějších je pověst o bájném vandrovníkovi. Stará pověst říká, že název obce Vendryně je odvozen od slova wędrowiec – Wanderer – poutník, který zde postavil obydlí, časem přibyla další a tak vznikla nová osada, která dostala

²⁰ Viz. SZPYRC, A., Jablunkov, (1999), str. 4 - 9.

²¹ Viz. KORBELÁŘOVÁ, I.; PETER, V.; WAWRECZKA, H.; ŽÁČEK, R., Beskydy a Pobeskydí 1895 – 1939, (2001), str. 24.

²² Viz. CZERNEK, J.; KASZPER, R.; LABAJ, V., ONDRASZEK, B.; RASZKA, T.; SZYMECZEK, J.; TEJKAL, J.; WOZNIÁKOVÁ, A., Vendryně 1305 – 2005, (2004), str. 8 – 36.

jméno podle jejího prvního obyvatele. Je to typický příklad lidové etymologie, tzn. spojování různých slov na základě jejich nahodilé podoby.²³

S historií obcí souvisí i komunální heraldika, která v současnosti v ČR zažívá svou renesanci. Společenské změny po r. 1989 s sebou přinesly výrazné posílení obecní samosprávy a znak nyní představuje jeden z nejvýraznějších vnějších atributů obce. Všechny samosprávné lokality v regionu Jablunkovských Beskyd disponují svým obecním znakem. Díky obnovení obecního zřízení v r. 1990 mohly i obce bez městského statutu užívat právoplatný znak, tím se zrovnoprávnilo postavení měst a obcí. Do tohoto období mohly znak používat v regionu Těšínska a Jablunkovska pouze města: Jablunkov, Český Těšín a Třinec. V příloze č. 3 je popsána heraldika vybraných obcí a zobrazení jejich znaků.

3.2 Současnost obcí

Bystřice nad Olší leží na hlavních dopravních tepnách, a to železnice Bohumín-Žilina a mezinárodní komunikace E 75. Obec se nachází 5 km od průmyslového města Třinec, na soutoku řek Olše, Hluchové a Kopytné. Ze všech stran ji obklopují táhlé, zaoblené beskydské vrchy Čantoryje, Javorový, Ostrý a Kozubová.

Bystřice patří z hlediska počtu obyvatel mezi největší obce ČR, které nemají status města. Tato podhorská obec se rozkládá na ploše 1600 ha, z nichž je 470 ha lesa. K 1. lednu 2011 měla obec 5284 obyvatel. V posledních letech obec zaznamenává doslova raketový rozvoj, jejím cílem je přilákat turisty a zároveň zkvalitnit život místních obyvatel.

V Bystřici fungují příspěvkové organizace, které zřídila obec: dvě ZŠ spolu s mateřskou školou (dále jen „MŠ“), jedna s českým jazykem a druhá s polským jazykem vyučovacím, také Dům dětí a mládeže, který má dokonce i mateřské centrum a Místní knihovna Bystřice. Organizační složkou obce je Dům s pečovatelskou službou Senior Bystřice, který poskytuje ubytování pro 70 seniorů. Obyvatelé mají své kino, kulturní dům, také bazén, který je součástí ZŠ a squashový kurt. V obci působí celá řada spolků a sdružení, jako jsou např. včelaři, rybáři, myslivci a také dobrovolní hasiči. Od r. 2010 v obci funguje nová konírna, která je majetkem soukromého subjektu. Obec Bystřice má síť kabelové televize a pravidelně vysílá pořad Bystřické minuty, v obci byla vybudována rozsáhlá infrastruktura: rozvod plynu, vodovodů a kanalizace.²⁴

²³ Viz. www.vendryne.cz (2010).

²⁴ Viz. www.bystrice.cz (2011).

Jablunkov leží v údolí řeky Olzy mezi beskydskými svahy a vede jím hlavní tah z Třince na Slovensko, nachází se nedaleko státních hranic s Polskem a Slovenskem. Leží na soutoku řeky Olše a Lomné. Město je obklopeno Slezskými, Moravskoslezskými a Slovenskými Beskydy. Nachází se asi 50 km jihovýchodně od Ostravy.²⁵

Jablunkov je obec s rozšířenou působností, státní správu provádí pro obec Bocanovice, Bukovec, Dolní Lomná, Horní Lomná, Hrádek, Hřava, Milíkov, Mosty u Jablunkova, Návsí, Písečná a Písek, k 1. lednu 2011 mělo toto město 5717 obyvatel. Jablunkov má katastrální výměru 1040,22 ha. V tomto horském městečku najdeme řadu hotelů, penzionů a horských chat.

Město Jablunkov zřídilo v oblasti vzdělání tyto příspěvkové organizace: dvě ZŠ, dvě MŠ, jedna s českým a jedna s polským vyučovacím jazykem, Školní jídelnu Jablunkov, Knihovnu Jablunkov a Dům dětí a mládeže Jablunkov. Moravskoslezský kraj v Jablunkově zřídil základní uměleckou školu, také Střední odbornou školu a střední odborné učiliště podnikání a služeb. Biskupství ostravsko – opavské v tomto městě zřídilo sídlo pro charitu. V Jablunkově působí tyto neziskové organizace: Římskokatolická farnost, Slezská církev evangelická, Český rybářský svaz, Svaz tělesně postižených, Klub důchodců, Český svaz včelařů, Polský kulturně - osvětový svaz a Tělovýchovná jednota Spartak. Ve městě se nachází také koupaliště, skateboardové hřiště, kino, dům s pečovatelskou službou, který je organizační složkou města Jablunkov a sportovní areál Bělá, v r. 2011 má být zahájena rekonstrukce tohoto areálu. Město je napojeno na plyn a kanalizaci.²⁶

Vendryně se v současné době nachází na jih od průmyslového Třince, na území původně tří samostatných celků. Byla to samostatná původní obec Vendryně, ke které byly později přičleněny osady Liděřovice a Rybářovice, k obci byly připojeny také tři folvarky, pánské dvory, Černovský, horní a dolní.²⁷ Panoramatická mapa Moravskoslezských a Slezských Beskyd je znázorněna v příloze č. 4.

Obec Vendryně má k 1. lednu 2011 4230 obyvatel. Vendryně má rozlohu 2094 ha, zemědělské pozemky činí 1024 ha, necelá polovina je zalesněna a 365 ha rozlohy obce náleží do Chráněné krajinné oblasti Beskydy.

Obec Vendryně zřídila sedm příspěvkových organizací, z toho dvě MŠ a jednu ZŠ s polským jazykem vyučovacím, jednu ZŠ i MŠ s českým jazykem vyučovacím, Školní jídelnu Vendryně a Místní knihovnu Vendryně. Ve Vendryni se také nachází Dům

²⁵ Viz. SZPYRC A., Jablunkov, (1999), str. 28.

²⁶ Viz. www.jablunkov.cz (2010).

²⁷ Viz. CZERNEK, J.; KASZPER, R.; LABAJ, V., ONDRASZEK, B.; RASZKA, T.; SZYMECZEK, J.; TEJKAL, J.; WOZNIAKOVÁ, A., Vendryně 1305 – 2005, (2004), str. 62 – 64.

s pečovatelskou službou. V obci působí neziskové organizace: Církev římsko-katolická, farní úřad Vendryně, místní spolky, jako jsou Sbor dobrovolných hasičů Vendryně, Zahradkáři Vendryně, Základní organizace českého kynologického svazu Vendryně, Klub zábavy a sportu Záolší, v oblasti sportu Tělovýchovná jednota Vendryně, Vendryňáci volleyball team, Florbalový klub Vendryně a Vendryňský oddíl stolního tenisu. Z hlediska technické vybavenosti má obec plynofikaci a veřejný vodovod.²⁸

3.2.1 Sdružení obcí Jablunkovska

SOJ bylo založeno v r. 1995, jeho sídlem je město Jablunkov. Cílem tohoto dobrovolného svazku obcí je zejména spolupráce v oblasti rozvoje komunální sféry, školství, kultury, turistiky, sjednocování postupů při využívání prostředků z centrálních zdrojů.

SOJ vzniklo k ochraně společných zájmů a k prosazování záměrů přesahujících svým rozsahem každou účastnickou obec. Důvodem založení byla zejména snaha spolupracovat při zajišťování finančních prostředků a vzájemné podpory při prosazování záměrů přesahujících svým rozsahem a významem členskou obec. Činnost svazku je také zaměřena na propagaci sdružení a jeho zájmového území, všeobecnou ochranu životního prostředí v zájmovém území, společný postup při dosahování ekologické stability a jeho trvalé obyvatelnosti, koordinaci významných investičních akcí, koordinaci obecních územních plánů a územní plánování v regionálním měřítku. Členskými obcemi je 16 obcí: Bocanovice, Bukovec, Bystřice, Dolní Lomná, Horní Lomná, Hrádek, Hřava, Jablunkov, Košařiska, Milíkov, Mosty u Jablunkova, Návsí, Nýdek, Písečná, Písek a Vendryně.²⁹

Během své existence SOJ realizovalo mnoho zajímavých projektů podporujících rozvoj regionu. Každoročně se uskutečňují tyto akce:

- od r. 2005 se střídavě koná buď na Slovensku v obci Čierné nebo v Polsku v obci Istebná či v ČR na Jablunkovsku akce s názvem „Mezinárodní dětský tábor na Trojmezí;
- akce „Cyklistický výlet mládeže na Trojmezí a Gírovou“ se uskutečňuje od r. 2007, účastní se ho mládež z ČR a Polska.

V r. 2000 byl uskutečněn projekt „Beskydomapy“, jedná se o turistické mapy česko-polsko-slovenského pohraničí. Projekt „Podpora informačních služeb“ byl spuštěn v r. 2002, v r. 2003 byl realizován projekt „Silesion – slezsko - beskydský informační systém“, jedná se

²⁸ Viz. www.vendryne.cz (2011).

²⁹ Viz. www.risy.cz (2011).

o systém informačních a směrových tabulí, infoboxy s dotykovou obrazovkou v turistických uzlech a internetová prezentace, která je pravidelně aktualizována.

Pro zvýšení propagace a informovanosti v mikroregionu Jablunkovsko vznikl v r. 2004 projekt „Mikroregion Jablunkovsko na dlani“, v tomtéž roce vznikla naučná cyklotrasa „Po stopách hutnictví“, která vede podél státní hranice s Polskem do Nýdku a dále po hřebenech východní částí Těšínských Beskyd s krásnými výhledy až do obce Písek. Navigační systém Jablunkovského mikroregionu funguje od r. 2006.

Cílem projektu „Management mikroregionu SOJ“ je nastartovat kvalitní profesionální fungování managementu SOJ v návaznosti na aktuálně zpracovaný strategický plán SOJ. Ve strategickém plánu je na období 2007-2013 definováno ve třech problémových oblastech celkem 54 aktivit.

Díky projektu „Mountainbikové Beskydy – Bikeland Goralia“ vznikly v r. 2009 unikátní cyklotrasy pro horská kola s napojením na Polsko, na této cyklotrase se nachází i kryté posezení s ohništěm.

Projektem r. 2010 byl projekt „Spolupráce jablunkovských obcí – Historie, současnost a budoucnost“, cílem bylo vyhodnocení patnáctileté spolupráce obcí venkovského mikroregionu SOJ, prezentace dosavadní spolupráce mezi municipalitami i ostatními organizacemi a rozvoj dalších společných aktivit. Projekt je zaměřen na tyto cílové skupiny: obyvatele regionu, děti a mládež, podnikatelé a neziskové organizace, municipality, turisty a návštěvníky obcí. Pro turisty byl určen i další projekt „Vybavení veřejného prostranství pro turisty“. Na tomto území SOJ se nachází 6 infoboxů, které jsou zastaralé, projekt řešil jejich opravu a modernizaci, také vybavení veřejných prostranství lavičkami, stojany na kola a informačními tabulemi.³⁰

3.2.2 Partnerská města

Družební obce jsou obce, které se i přes své geografické vzdálenosti a politické rozdíly spojily, aby rozšiřovaly vzájemná kulturní pouta a kontakty mezi svými obyvateli. Není to podmínkou, ale často mají obdobné demografické i jiné charakteristiky, někdy také podobnou historii. Tyto partnerství vedou často k výměnným studentským programům a také spolupráci obcí v oblasti ekonomiky i kultury, jejich spolupráce a společně vybudované a uskutečněné projekty ovlivňují hospodaření obcí, jednotlivé projekty jsou hrazeny buďto z rozpočtu obcí nebo z prostředků EU.

³⁰ Viz. www.jablunkovsko.cz (2011).

Obec Bystřice je členem sdružení s názvem „Mikroregion Bystřice – Nýdek – Vendryně“, které vzniklo sloučením tří sousedních obcí, tyto obce se snaží řešit společné problémy na principech vzájemné spolupráce již od r. 2002.

Obec Bystřice od r. 2004 spolupracuje s polským městem Pińczów, s maďarským městem Tata a se slovenskou obcí Svodín. Jejich spolupráce tkví zejména v různých kulturních festivalech a sportovních akcích. I bystřická ZŠ se účastní partnerské spolupráce, jejími partnery jsou ZŠ z Polska – Kończyce Wielki a ZŠ s mateřskou školou v Rakovci nad Ondavou ze Slovenska. Partnerství mezi těmito školami začalo také v r. 2004, jejich společná práce ústí v Projektu „Comenius Partnerství škol“.

Folklórní zvyky a tradice mají v regionu hluboké kořeny, proto mezi společné projekty Bystřice a Góleszowa patří „Cesty k pramenům“, jednou z aktivit tohoto programu je mezinárodní svatojánský folklórní festival, který se uskutečnil již v r. 2008 a ve kterém byla Bystřice vedoucím partnerem. Projekt byl spolufinancován z Fondu mikroprojektů Euroregionu Těšínské Slezsko Operačního programu přeshraniční spolupráce pro r. 2007 – 2013. Cílem spolupráce je oživení dávných zvyků, řemesel a tradic.

V r. 2010 se konal již druhý cyklistický závod napříč zeměmi střední Evropy: „Race Around the Central Europe“. Trasa byla zvolena tak, aby spojila obec Bystřici s jejími partnery. Cyklisté při tomto závodu ujeli vzdálenost 1200 km, sponzorem závodu byla společnost Westinghouse Electric Company.³¹ V polské vesničce Chroberz, patřící pod město Pińczów, se nachází středisko sochařství, které se má stát významným mezinárodním centrem, kde za každou evropskou zemi zde bude stát nějaký, pro ni vlastní dřevěný symbol. Nýdecký řezbář Jan Vitásek vytvořil v r. 2010 sochu Švejka, která byla v zámeckém parku v Polsku nainstalována jako první dílo. V letošním roce ke Švejkovi přibudou dřvořezby slovenských a maďarských autorů.³²

Město **Jablunkov** uzavřelo již v r. 1998 partnerskou smlouvu s městy Semienowice Śląskie a Gogolin. Každoročně se v Jablunkově koná tradiční festival „Gorolskie Święto“, kterého se účastní folklórní soubory tuzemské i zahraniční, mezi ně patří i město Semienowice Śląskie.³³

Do programu „Od Jablunkova do Gogolina přišla Karolina“, jenž byl součástí XX. dnů Gogolina se zapojil i soubor Jackové.³⁴ Rozvoj přeshraniční spolupráce Jablunkova

³¹ Viz. www.ivel.cz (2011).

³² Viz. www.fm.denik.cz (2010).

³³ Viz. www.jablunkov.cz (2002).

³⁴ Viz. www.jackove.estranky.cz (2011).

s městem Gogolin byl zaznamenán také v příkladu dobré praxe s názvem „Mezinárodní výměna zkušeností a benchmarkingu v r. 2008. Podstatou dobré praxe je povzbuzení, spolupráce a vzájemné porovnávání mezi městy Jablunkov a Gogolin a mezi jejich městskými úřady. Důraz byl kladen na prohlubování a rozvíjení trvalé spolupráce založené na společném setkávání, výměně zkušeností a rozvíjení odborné pracovní síly místních a regionálních institucí. Náklady na tento projekt byly téměř celé pokryty z dotačních peněz získaných z fondu Phare. Důvod pro realizaci projektu byl hlavně zkvalitnit práci obou úřadů díky výměně zkušeností se zaměřením na tyto specifické cíle:

- zpracování koncepce vzájemné spolupráce mezi partnerskými městy, určení možností a potencionálu přeshraniční spolupráce prostřednictvím definovaných společných aktivit;
- výměna zkušeností mezi pracovníky městských úřadů a porovnávání práce u srovnatelných odborů;
- vytvoření znalostí a zkušeností pracovníků k vytvoření „manuálu dobrých praktiků“.³⁵

Obec Vendryně od r. 2004 aktivně rozvíjí své partnerské vztahy s polskou obcí Golezow a od r. 2006 s obcí ze Slovenska - Čierné, jejich spolupráce spočívá v různých sportovních i kulturních akcích. ZŠ Vendryně byla hostitelem Mezinárodního turnaje v kopané v r. 2008, také turnaji ve volejbalu v r. 2010. Turnaje byly zorganizovány pro žáky ZŠ Vendryně, ZŠ Golezow a také ZŠ z obce Čierne.

Mezi projekty dotované z EU z Operačního programu příhraniční spolupráce CZ – PL 2007 – 2013 patří projekt „Jdeme společně“, jedná se o amatérskou uměleckou tvorbu. V rámci tohoto projektu proběhly akce v srpnu 2010 Vendryňský karneval, v říjnu 2010 se uskutečnily třídní dílny umělecké tvořivosti a místních lidových umělců. Dalším projektem je „Sport a turistika bez hranic“, jehož cílem bylo přispět na sportovně rekreační aktivity, pod tento projekt se řadí akce konané za r. 2010 ve Vendryni: Vendryňsko – Golezowska Liga v kopané, také otevřený šachový turnaj dětí.³⁶

Obec Vendryně a Golezów zpracovávají také společné brožury. Na květen 2011 je plánován Vendryňsko – Golezowski turistický pochod a na červen 2011 Olympiáda partnerských obcí.

³⁵ Viz. www.mvcr.cz (2011).

³⁶ Viz. www.vendryne.cz (2011).

3.3 Hospodaření obcí

S hospodařením obcí souvisí i fungování jednotlivých odborů obecních úřadů. Např. finanční výbor provádí kontrolu hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce, může kontrolovat jakékoliv oblasti, ve kterých je nakládáno s majetkem či finančními prostředky obce. V následující podkapitole je popsána struktura jednotlivých obecních úřadů.

3.3.1 Správa a fungování obecních orgánů

Obecní úřad je výkonným orgánem, vykonává organizační činnosti, které souvisejí se samostatnou i přenesenou působností obce. V obci Bystřice a Vendryně se zpravidla sdružuje řídící agenda pouze do několika málo odborů. Počet odborů a obsah jejich činnosti závisí na velikosti obce.

Obec Bystřice má svého starostu, místostarostu i tajemníka, také sekretariát starosty. O personální a mzdovou agendu se stará tajemník obecního úřadu, o komunální služby, jako jsou veřejně prospěšné práce, veřejné osvětlení a čistírna odpadních vod starosta obce. Obecní úřad má také svého správce počítačové techniky a sítí. Obecní úřad je rozdělen do jednotlivých odborů. Obec má zřízen:

- odbor finanční, který se dále člení na úsek rozpočtu a finanční účtárny, poplatky a úsek školství, kultury a tělovýchovy;
- odbor výstavby se dělí na úsek stavebního řádu, úsek územního plánování a rozvoje obce, úsek životního prostředí a zemědělství a úsek správy dopravy a pozemních komunikací;
- odbor vnitřní správy je rozdělen na úsek sociálních věcí, úsek hospodářský a správní, úsek správy majetku obce, úsek správy bytového a nebytového fondu.

Bystřice má pět členů rady obce a 15 členů v zastupitelstvu. Počet členů v zastupitelstvu se odvíjí od počtu obyvatel, minimální počet členů pro tuto obec i další dvě vybrané obce je 11 a maximálně mohou mít 25 členů, neboť mají přes 3 000 obyvatel, ale ne více jak 10 000 obyvatel. Zastupitelstvo obce Bystřice zřídilo výbor finanční, kontrolní a výbor pro národnostní menšiny, neboť je v obci více jak 10 % obyvatel s polskou národností. Bystřice má stavební úřad i matriku, pro tuto obec je obcí s rozšířenou působností město Třinec.³⁷

³⁷ Viz. www.bystrice.cz (2011).

Město Jablunkov má 7 členů rady, v zastupitelstvu je 21 členů. Složení městského úřadu: starosta, místostarosta, tajemník, jednotliví vedoucí oborů, personalista, velitel městské policie, informatik. Jablunkov zřídilo tyto odbory:

- odbor organizačních a vnitřních věcí, který se dělí na úsek organizační a ostatní;
- finanční odbor, který vede účetní agendu, zpracování mezd, zajišťuje veškerý platební styk, spravuje finanční majetek města, připravuje návrh rozpočtu města, zajišťuje pokladní službu, vymáhání pokut a také zajišťuje správu místních poplatků;
- odbor územního plánování a stavebního úřadu;
- odbor sociálních věcí a zdravotnictví se člení na oddělení hmotné nouze a sociálně-právní ochrany dětí a na oddělení sociálních služeb a zdravotnictví;
- odbor místního hospodaření se dělí na správu hřbitova a vodovodů, správu místních komunikací a veřejného osvětlení, správu majetku města a oddělení investic;
- odbor školství a kultury, do tohoto odboru patří i informační centrum;
- odbor dopravy;
- odbor životního prostředí a zemědělství se člení na činnosti v přenesené působnosti: orgán státní správy lesů, myslivosti a rybářství, vodoprávní úřad, speciální stavební úřad pro vodovodní díla; odpady, ochrana zemědělského půdního fondu; ochrana přírody a krajiny, ochrana ovzduší.

Odpadové hospodářství patří mezi úkoly v samostatné působnosti, na městském úřadu najdeme i živnostenský úřad. Město má finanční a kontrolní výbor, také zřídilo výbor pro národnostní menšiny a výbor pro strategický a regionální rozvoj Jablunkova.³⁸

Obec Vendryně je řízena sedmnáctičlenným zastupitelstvem a pětičlennou radou. Obec je také řízena úřadem obce, ten nemá svého tajemníka. Organizační struktura obce: starosta, místostarosta, sekretariát a referát sociálních věcí, podatelna a ohlašovna, referát personální, referát ekonomický, referát stavebního řádu, životního prostředí a zemědělství, dále referát daní a poplatků a pokladna, referát místního hospodářství a dopravy.

Za poradní orgány rady obce byly určeny tyto komise: dopravní, stavební, životního prostředí, sociální, kultury a sportu, také grantová komise. Obec má finanční a kontrolní výbor a výbor pro národnostní menšiny, neboť v obci žije značná část Poláků.

Vendryně je obcí tzv. „prvního typu“, tzn., že sama vykonává jen základní úkony v samostatné působnosti obce a většinu činností v přenesené působnosti státní správy

³⁸ Viz. www.jablunkov.cz (2011).

zajišťuje pro občany Vendryně město Třinec, jako obec s rozšířenou působností. Ve Vendryni není zřízen matriční ani stavební úřad.³⁹

3.3.2 Hospodaření obce Bystřice, Vendryně a města Jablunkov

V této podkapitole je zachyceno zhodnocení hospodaření vybraných obcí v letech 2006 – 2010, je posouzeno samostatné hospodaření obcí, nikoli komparace obcí. Znázornění hospodaření jednotlivých obcí bude v tabulkách, kde budou uvedeny jejich rozpočty, procentní vyjádření příjmů k sumě příjmů bude znázorněno graficky. Srovnání hospodaření všech tří obcí pomocí přepočtu příjmů a výdajů na 1 obyvatele bude součástí následující, čtvrté kapitoly. Pro období od r. 2006 do r. 2009 jsou údaje čerpány ze stránek MF, z aplikace Aris - Raris, za r. 2010 jsou používány interní údaje z obecních úřadů.

Hospodaření obcí spadá do jejich samostatné působnosti. Obce provádějí své finanční hospodaření v souladu se schváleným rozpočtem. Rozpočet obcí je sestavován pouze na období jednoho kalendářního roku v návaznosti na rozpočtový výhled. Obce provádějí pravidelnou, systematickou a úplnou kontrolu svého hospodaření, taktéž hospodaření jimi zřízených a založených právnických osob a zařízení po celý rozpočtový rok, kromě toho zajišťují finanční kontrolu.⁴⁰

Hospodaření obcí je každoročně jiné, např. **obec Bystřice** měla v r. 2006, 2009 a 2010 deficitní rozpočet, v r. 2007 a 2008 naopak přebytkový výsledek hospodaření. Příjmy a výdaje obce Bystřice jsou vyjádřeny v tab. č. 3.1, v grafu č. 3.1 je zachycen procentuální podíl jednotlivých příjmů k celkovým příjmům obce.

Tab. č. 3.1 Rozpočet obce Bystřice v tis. Kč

Položka / Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Příjmy celkem	66 331,5	64 206,4	71 054,9	64 056,5	114 932,0
Daňové příjmy	41 256,0	42 491,7	44 452,9	42 281,1	44 132,0
Nedaňové příjmy	5 596,2	5 256,6	10 642,8	6 284,1	12 659,0
Kapitálové příjmy	3 822,0	875,6	1 701,4	162,9	1 405,0
Přijaté dotace	15 657,3	15 582,5	14 257,9	15 328,4	56 736,0
Výdaje celkem	69 992,0	59 969,9	66 096,0	70 921,7	129 264,0
Běžné výdaje	42 388,9	40 447,6	43 311,5	47 138,5	106 968,0
Kapitálové výdaje	27 603,1	19 522,4	22 784,5	23 783,2	22 296,0
Financování	3 660,5	-4 236,7	-4 959,0	6 865,1	14 332,0

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ze stránek Ministerstva financí (dále jen „MF“) a obecního úřadu Bystřice.

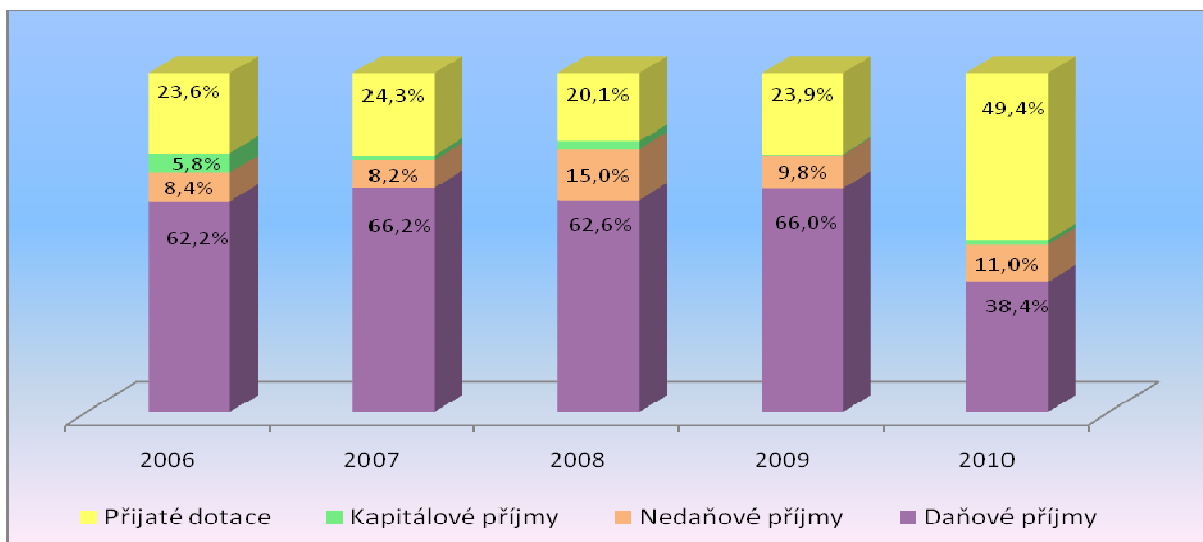
³⁹ Viz. www.vendryne.cz (2011).

⁴⁰ Viz. § 4, § 15 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

Každoročně byly v obci uskutečňovány určité projekty. Výdaje měly rostoucí tendenci od r. 2008, avšak v r. 2006 také nebyly zanedbatelné, dosáhly výše téměř 70 mil. Kč. V srpnu r. 2006 byla ukončena stavba nového Domu dětí a mládeže, první etapa rekonstrukce se uskutečnila již v r. 2004. Obec Bystřice se v r. 2007 rozhodla o využití plochy bývalého zahradnictví v centru obce, toto území využila pro realizaci pěší zóny směrem od centra obce k ZŠ, v r. 2008 se realizovala výstavba pěší zóny. Obec Bystřice v roce 2008 získala dotaci z Ministerstva životního prostředí na projekt "Rekonstrukce ZŠ a MŠ v Bystřici - komplexní zateplení." Tento projekt byl součástí celorepublikového projektu snižování energetické náročnosti budov a snižování emisí CO₂.

V r. 2009 bylo profinancováno 5 301 tis. Kč na rekonstrukci a modernizaci školského areálu Bystřice, v tomtéž roce byly pořízeny zpomalovací retardéry. V oblasti investic byl celý r. 2010 především ve znamení výstavby kanalizace a nové čistírny odpadních vod v rámci projektu „Revitalizace povodí Olše“.⁴¹ V r. 2010 obec prodala čističku odpadních vod za 920 tis. Kč a pozemky za 485 tis. Kč. V tomto roce byly zvýšeny výdaje zejména kvůli výstavbě kanalizace a pořízení kompostárny, byla také přestavěna budova obecního úřadu, na tuto rekonstrukci byla profinancována částka přes 9 mil. Kč.

Graf č. 3.1 Závislost jednotlivých příjmů na celkových příjmech obce Bystřice (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ze stránek MF a obecního úřadu Bystřice.

V daném období, od r. 2006 do r. 2010, obdržela obec Bystřice nejvyšší dotace v r. 2010, přijaté dotace v tomto roce tvořily téměř 50 % celkových příjmů, obec získala dotaci na opravu informačního centra po povodni, také obdržela finance na rekonstrukci obecního úřadu. V ostatních letech byly značné zejména daňové příjmy, jejich procentní podíl

⁴¹ Viz. www.bystrice.cz (2011).

byl vždy přes 62 %, kapitálové příjmy byly v daném období nízké, do 2 %, v r. 2006 byly téměř 6 %, obec měla příjmy z prodeje pozemků a z prodeje nemovitostí, kdy obec prodala vodovodní řády za 894 tis. Kč, plynárenské zařízení v hodnotě 1 118 tis. Kč, bytové domy za 1 406 tis. Kč, také pozemky. V r. 2007 se kapitálové příjmy obce snížily, obec získala příjmy z prodeje vodojemu a příjmy z pozemků.

Město Jablunkov mělo přebytkový rozpočet v r. 2007 a 2010. Dosažené příjmy a vynaložené výdaje města v letech 2006 - 2010 jsou znázorněny v tab. č. 3.2, procentní vyjádření příjmů je v grafu č. 3.2.

Tab. č. 3.2 Rozpočet města Jablunkov v tis. Kč

Položka / Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Příjmy celkem	152 158,3	172 638,8	169 630,3	202 296,6	249 511,1
Daňové příjmy	44 136,4	48 937,6	51 441,9	46 309,6	53 679,8
Nedaňové příjmy	13 760,9	11 678,4	10 827,3	15 421,9	11 671,8
Kapitálové příjmy	3 607,1	6 324,3	3 412,9	31 342,5	10 288,6
Přijaté dotace	90 653,9	105 698,5	103 948,2	109 222,6	173 870,9
Výdaje celkem	156 779,7	162 242,3	173 490,1	222 717,9	211 905,8
Běžné výdaje	132 649,0	155 683,2	170 286,9	172 337,0	169 956,1
Kapitálové výdaje	24 130,7	6 559,1	3 203,2	50 380,9	41 949,7
Financování	4 621,4	-10 396,5	3 859,8	20 421,3	-37 605,3

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ze stránek MF a městského úřadu Jablunkov.

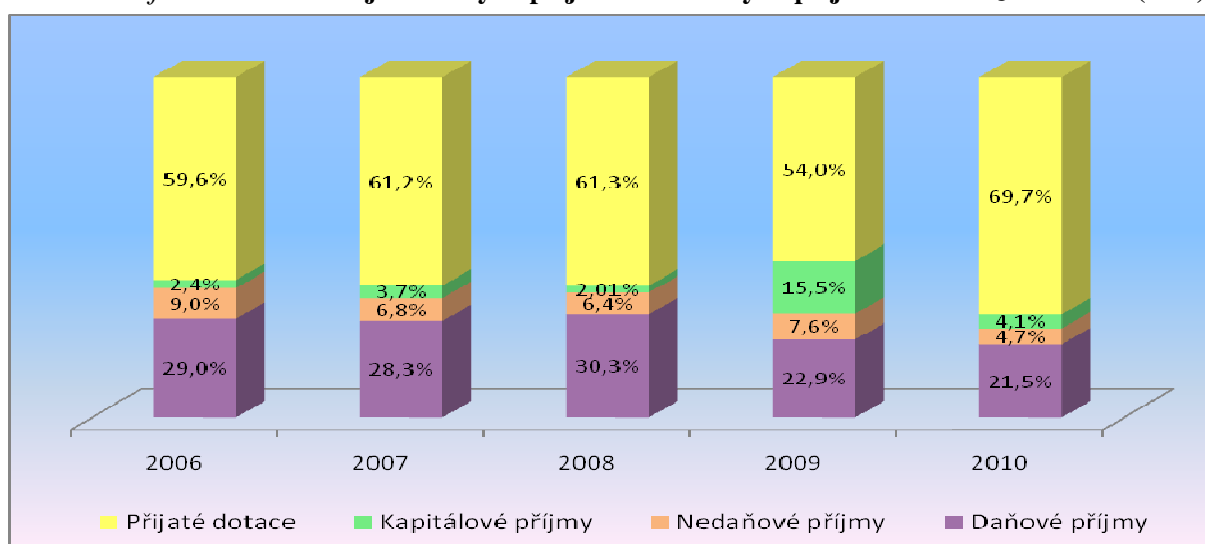
V dubnu r. 2006 byla zahájena stavba obchvatu Jablunkova, další významnou událostí za r. 2006 bylo slavnostní otevření rekonstruované a dostavěné polské školy na Školní ulici, v září bylo otevřeno nové hřiště v areálu české školy na Lesní ulici, toto hřiště nabízí umělý fotbalový trávník III. generace, univerzální umělý povrch a atletickou dráhu s vodopropustným povrchem. V areálu koupaliště Amerika došlo k výstavbě lanového centra a minigolfového hřiště s „green” povrchem. V r. 2006 byla realizována první etapa výměny oken u městských bytů, která se týká panelového sídliště Mlýnská. V r. 2007 pokračovala výstavba obchvatu, město ve spolupráci s Institutem Euroschola zatraktivnilo areál Amerýka a investovalo do oprav komunikací Lyski, Vitališov a Pilana, a také opravilo lávku u sanatoria. V r. 2007 Evropská komise schválila 26,3 mil. EUR ve prospěch SVS na realizaci projektu Revitalizace povodí řeky Olše, městu Jablunkov bylo schváleno 100 mil. Kč na vybudování kanalizace Radvanov, Žihla, Lyski, Městská Lomná, Kaluže a Bělá a na podzim r. 2008 začala výstavba kanalizací.

Město Jablunkov v r. 2009 dokončilo rekonstrukci vnitřních prostor ZŠ Jablunkov, dokonce získalo i dotaci z Regionálního operačního programu NUTS II Moravskoslezsko

2007 – 2013 na projekt „Rekonstrukce a modernizace interiéru ZŠ v Jablunkově“. Město v r. 2009 vybuodovalo chodník pro pěší v Lomné, také byla vystavena nová naučná stezka „Příroda Jablunkovska“. Město získalo státní účelové dotace v oblasti sociální a situační prevence na projekt rozšíření městského kamerového systému, projekt mobilní kamerový systém a projekt vybavení sportovního hřiště u školy na ul. Školní. V daném roce byly poskytnuty finanční prostředky na technické zabezpečení pracovišť CzechPOINTU.

Dne 3. 11. 2010 bylo uvedeno do provozu nově vybavené skateboardové hřiště u autobusového stanoviště v Jablunkově, hřiště bylo vybaveno novými, bezpečnými a certifikovanými překážkami pro tento druh sportu.⁴²

Graf č. 3.2 Závislost jednotlivých příjmů na celkových příjmech města Jablunkov (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ze stránek MF a městského úřadu Jablunkov.

Významný podíl na celkových příjmech u města Jablunkov mají v daném období přijaté dotace, na celkových příjmech se dotace podílely od r. 2006 až do r. 2008 kolem 60 %, v r. 2009 jejich podíl klesl na 54 %, v r. 2010 byl podíl nejvyšší, vzrostl až na 70 %. V r. 2010 se zvýšily investiční dotace, město dostalo finance z rozpočtu EU na rekonstrukci ZŠ a na dostavbu bezbariérového chodníku, ale byl zachycen nárůst i neinvestičních dotací, Jablunkov získal finance z Moravskoslezského kraje na odstranění následků povodňových škod.

Nedaňové příjmy se podílely v daném období v rozmezí od 5 do 9 %, v tab. č. 3.2 můžete vidět, že nejvyšší hodnoty nedaňové příjmy dosáhly za r. 2009, příčinou navýšení příjmů bylo dvojnásobné zvýšení příjmů z pronájmu bytů.

Kapitálové příjmy měly nejnížší podíl na celkových příjmech za r. 2008, v tomto roce se podílely na celkových příjmech 2 %, naopak v r. 2009 se podílely na celkových příjmech

⁴² Viz. www.jablunkov.cz (2011).

až 15 %, město totiž prodalo vlastní byty a bytové domy a také mělo vyšší příjem z prodeje pozemků.

Obec Vendryně měla každoročně přebytek, až na rok 2008, kdy byl její rozpočet schodkový. Rozpočet obce je znázorněn v tab. č. 3.3, procentní vyjádření příjmů je v grafu č. 3.3.

Tab. č. 3.3 Rozpočet obce Vendryně v tis. Kč

Položka / Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Příjmy celkem	44 613,9	47 798,0	49 099,6	41 414,8	105 216,2
Daňové příjmy	27 060,9	30 663,2	34 812,4	29 070,5	31 964,0
Nedaňové příjmy	2 932,9	2 856,4	12 434,0	3 389,5	6 757,8
Kapitálové příjmy	5 080,4	7 905,5	3,2	98,6	101,8
Přijaté dotace	9 539,8	6 373,0	1 850,0	8 856,2	66 392,7
Výdaje celkem	38 369,8	34 368,0	50 709,0	33 946,9	132 731,2
Běžné výdaje	25 679,4	21 332,2	22 438,4	23 436,6	9 222,0
Kapitálové výdaje	12 690,4	13 035,8	28 270,6	10 510,3	123 509,2
Financování	-6 244,2	-13 430,1	1 609,4	-7 467,9	27 515,0

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ze stránek MF a obecního úřadu Vendryně.

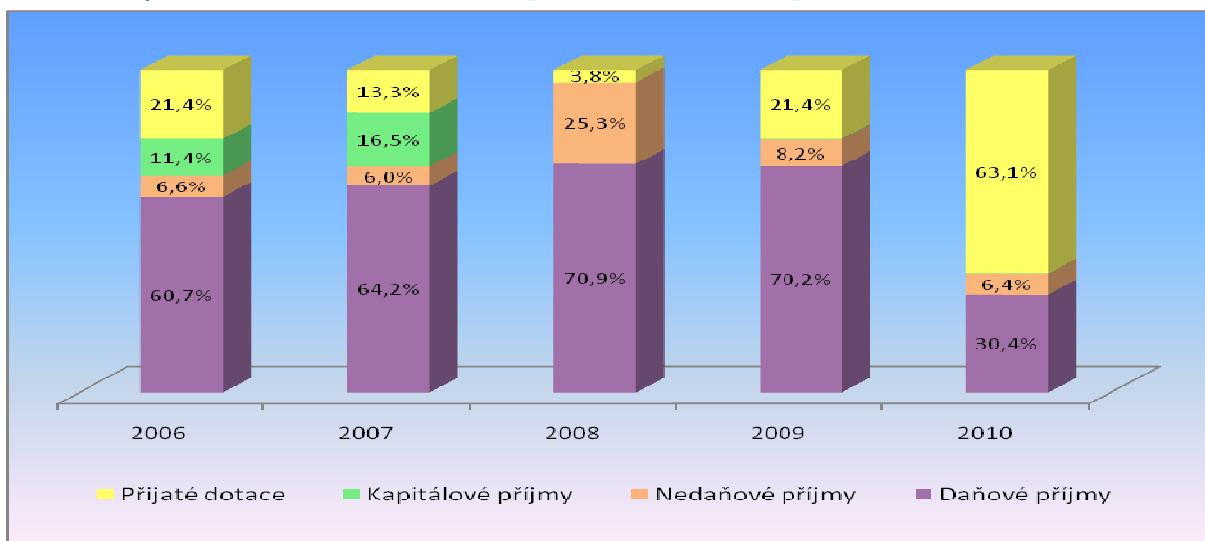
Z významných investičních akcí, které obec Vendryně uskutečnila, je výstavba mostu, na který získala obec dotaci ze Státního fondu dopravní infrastruktury a otevření dvou okruhů naučných v r. 2006, v r. 2007 byla zpracována projektová dokumentace pro projekty snížení energetické náročnosti mateřských škol.

V r. 2008 a 2010 byly zvýšeny kapitálové výdaje, neboť se uskutečnila řada oprav, rekonstrukcí a výstaveb. Pro zlepšení bezpečnosti a komfortu účastníků silničního provozu byly v r. 2008 vybudovány chodníky a přechod na silnici 1/11 v lokalitě u Moržola. V letech 2008 – 2009 byla realizována rekonstrukce budovy MŠ ve Vendryni, zejména rekonstrukce střechy, zateplení, výměna oken a rekonstrukce topení, také byla v těchto letech rekonstruována MŠ v Záolší, proběhla i generální oprava české základní školy včetně rekonstrukce tělocvičny. Obec Vendryně v r. 2009 začala s výstavbou obecního víceúčelového domu, výstavba byla dokončena koncem r. 2010. Od r. 2009 Vendryně realizuje bytovou zástavbu developerem, její ukončení je naplánováno v r. 2013.

Obec Vendryně měla v r. 2010 nejvyšší výdaje, ale není se čemu divit, v květnu r. 2010 byla opravena česká ZŠ v rámci projektu „Projekt energetických úspor“, v červnu

r. 2010 byla zahájena stavba spojovací chodby mezi českou a polskou ZŠ, v srpnu byla stavba dokončena a také byly v r. 2010 rekonstruovány školní dílny.⁴³

Graf č. 3.3 Závislost jednotlivých příjmů na celkových příjmech obce Vendryně (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ze stránek MF a obecního úřadu Vendryně.

Nejvyšší zastoupení příjmů u obce Vendryně v daném období mají daňové příjmy, do r. 2008 podíl daňových příjmů na celkových příjmech rostl, za r. 2009 tvořily ještě největší část příjmů, ale poté nastal propad příjmů z daní. V r. 2010 měly nejvyšší podíl na celkových příjmech přijaté transfery, nárůst byl zapříčiněn zvýšením příspěvku na výkon přenesené působnosti, zvýšení dotace na školství, na státní správu o více než 1 mil. Kč, jedná se o neinvestiční dotaci z Moravskoslezského kraje, také byl zaznamenán nárůst investiční dotace, která byla obci poskytnuta na výstavbu kanalizace ze Státního fondu životního prostředí i z evropských fondů. Nedaňové příjmy zaznamenaly v r. 2008 oproti r. 2007 doslova skokový nárůst, který byl zapříčiněn jednorázovou splátkou krátkodobé půjčky od Mikroregionu Bystřice – Nýdek -Vendryně ve výši 9,5 mil. Kč. Příjmy kapitálové jsou od r. 2008 zanedbatelné, v r. 2007 byly nejvyšší za sledované období, protože byla přijatá splátka za plynofikaci, která se prodala již v r. 2006, a také měla obec příjmy z prodeje pozemků.

⁴³ Viz. www.vendryne.cz (2011).

3.3.3 Monitoring hospodaření obcí

Zadlužení územních samospráv se v současnosti týká především obcí. Příčinou růstu zadluženosti obcí byly zejména vysoké kapitálové výdaje obcí v 90. letech, většina kapitálových výdajů totiž směřuje na projekty, které jsou neziskové. Zvyšování dluhu obcí může být také kvůli možnosti čerpání finančních prostředků ÚSC ze strukturálních fondů EU, neboť vyžadují finanční spoluúčast žadatele.⁴⁴

Pro potřebu regulace zadluženosti obcí v ČR, která stále rostla, přijala vláda v r. 2004 usnesení č. 346 o regulaci zadluženosti obcí a krajů pomocí ukazatele **dluhové služby**. Způsob výpočtu ukazatele DS se nachází v tab. č. 3.4, výše DS vybraných obcí v tab. č. 3.5, v příloze č. 5 jsou výpočty ukazatele DS jednotlivých obcí.

Tab. č. 3.4 Způsob výpočtu ukazatele dluhové služby do r. 2008

Číslo řádku	Název položky	Odkaz na rozpočtovou skladbu
1	daňové příjmy (po konsolidaci)	třída 1
2	nedaňové příjmy (po konsolidaci)	třída 2
3	přijaté dotace – finanční vztah	položka 4112 + 4212
4	dluhová základna	ř. 1 + ř. 2 + ř. 3
5	Úroky	položka 5141
6	splátky jistin a dluhopisů	položky 8xx2 a 8xx4
7	splátky leasingu	položka 5178
8	dluhová služba	ř. 5 + ř. 6 + ř. 7
9	Ukazatel dluhové služby	ř. 8 děleno ř. 4

Zdroj: Vlastní zpracování na základě získaného materiálu z obce Bystřice.

Ukazatel DS v poměru k celkovým příjmům nesmí přesáhnout 30 %. Pokud obec překročí 30 %, MF oznámí obci dopisem, že by měla přijmout takové opatření, aby v příštím období ukazatel DS nepřekročily. Dotčené obce by měly do 3 měsíců zdůvodnit překročení ukazatele a oznámit MF přijatá opatření.

Tab. 3.5 Dluhová služba obcí (v %)

Obec / Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Bystřice	8,02	6,57	4,85	26,01	5,85
Jablunkov	5,32	11,59	9,19	15,56	42,38
Vendryně	3,05	0,69	4,62	0,42	116,08

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

Pokud je DS vyšší než 30 %, měl by se posoudit zejména účel zadlužení obce a také zhodnocení jejího majetku. Krátkodobá vysoká DS nemusí znamenat špatně hospodařící obec, pokud její investice směřuje k zlepšení vybavenosti obce nebo rozšíření jejího majetku.⁴⁵

⁴⁴ Viz. PROVAZNÍKOVÁ, R., Financování měst, obcí a regionů - teorie a praxe, (2007), str. 191 – 196.

⁴⁵ Viz. www.denik.obce.cz (2011).

Za r. 2010 mělo město Jablunkov DS ve výši 42,38 % a obec Vendryně až 116 %, obec Vendryně si musela půjčit krátkodobý úvěr na výstavbu kanalizace, město Jablunkov splácelo v tomto roce úvěry, které byly čerpány:

- v r. 2005 i 2006 na investiční akce města,
- v r. 2009 na rekonstrukci ZŠ a dostavbu chodníku v Dolní Lomné,
- v r. 2010 na revitalizaci povodí Olše, město také splácelo půjčku na vodovod.

Na základě usnesení vlády ze dne 12. listopadu 2008 MF provádí monitoring hospodaření obcí pomocí šestnácti informativních a dvou monitorujících ukazatelů za všechny obce a jimi zřízené příspěvkové organizace. Vychází se z údajů k 31. prosinci příslušného roku. Ruší se usnesení vlády ze dne 14. dubna 2004 o regulaci zadluženosti obcí a krajů pomocí ukazatele DS, tento ukazatel v současnosti patří mezi informativní ukazatele monitoringu dluhu. Soustava informačních a monitorujících ukazatelů (dále jen „SIMU“) obsahuje také běžnou likviditu, což znamená schopnost obce dostát svým krátkodobým závazkům, ukazatel běžné likvidity by měl nabývat hodnot v intervalu $<0;1>$, SIMU také sleduje podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům, tento ukazatel by neměl překročit 25 %, pozornost je poté věnována těm obcím, které opakovaně překročily dané ukazatele. Pokud obec překročí stanovenou hranici, MF požaduje po obci zdůvodnění, včetně stanoviska zastupitelstva obce.⁴⁶

Poprvé byla SIMU vypočítána za rozpočtový rok 2008, proto je v práci pro porovnání zadluženosti obcí v daném období použit ukazatel DS, pro r. 2010 je DS vypočítána jako informační ukazatel SIMU v tab. č. 3.6. Algoritmy SIMU a jejich zdroje jsou vyobrazeny v příloze č. 6, hodnoty ukazatelů za rok 2010 vybraných obcí v příloze č. 7.

Celková likvidita obce Vendryně a města Jablunkov měla hodnotu v intervalu $<0;1>$, pouze obec Bystřice dosáhla hodnoty 3,5. Obec Vendryně přesáhla stanovenou hodnotu 25 % ukazatele podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům, proto bude muset zdůvodnit svůj stav a také zaslat MF stanovisko zastupitelstva.

Rozdíl mezi výpočtem DS do r. 2008 a mezi „novým“ způsobem výpočtu je zejména v tom, že se do dluhové základny započítávají veškeré příjmy. Do r. 2008 se do příjmů celkem řadila jen třída 1 a 2, z transferů jen položka č. 4112 a 4212, v současnosti se započítává i třída 3 a celá třída 4. Na výpočtu DS jako ukazatele SIMU je ukázáno, že za r. 2010 město Jablunkov i obec Vendryně mají tento ukazatel vysoký.

⁴⁶ Viz. www.alis.cz (2009).

4. SROVNÁNÍ A ZHODNOCENÍ HOSPODAŘENÍ OBCÍ V LETECH 2006 - 2010

Čtvrtá kapitola popisuje srovnání hospodaření vybraných obcí, je zde poukázáno na rozdíly v dosažených příjmech obcí, výdaje obcí jsou srovnávány v jednotlivých oblastech.

Ministerstvo financí pravidelně zveřejňuje podrobné údaje o hospodaření jednotlivých obcí. Každoročně všechny obce i kraje sestavují svůj rozpočet. Územní rozpočet bilancuje příjmy s výdaji, které jsou potřebné pro zajištění potřeb lokálního veřejného sektoru v příslušném rozpočtovém období. Obec se při sestavování rozpočtu řídí zákonem o obcích, zákonem o rozpočtových pravidlech a dalších předpisy.

4.1 Vývoj počtu obyvatel obce Bystřice nad Olší, Jablunkov a Vendryně

V práci je srovnáno hospodaření obcí podle rozpočtové skladby za využití přepočtu příjmů i výdajů na 1 obyvatele, v pětiletém srovnání, od r. 2006 do r. 2010. Následující tabulka č. 4.1 zobrazuje vývoj počtu obyvatel za léta 2006 – 2010 v jednotlivých obcích.

Tab. č. 4.1 Počet obyvatel obcí Bystřice, Jablunkov a Vendryně

Obec	k 31. 12. 2006	k 31. 12. 2007	k 31. 12. 2008	k 31. 12. 2009	k 31. 12. 2010
Bystřice	5 151	5 181	5 219	5 252	5 284
Jablunkov	5 750	5 692	5 669	5 665	5 717
Vendryně	4 015	4 078	4 132	4 171	4 230

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ze stránek Českého statistického úřadu a interních údajů obecních úřadů.

Rostoucí tendence počtu obyvatel je u obce Bystřice i Vendryně, za r. 2010 i u města Jablunkov. Podle údajů ze stránek Českého statistického úřadu má město Jablunkov již od r. 2006 sestupnou tendenci, k 31. 12. 2005 mělo město 5 762 obyvatel, může to být z toho důvodu, že se obyvatelé Jablunkova stěhovali do okolních obcí a měst.

Z tabulky lze také vyčíst, že největší počet obyvatel mělo každoročně město Jablunkov, které je svou rozlohou nejmenší obcí a má pouze 1038 ha, ve srovnání s Vendryní, ta má nejméně obyvatel, ale zato má až 2095 ha. Obec Bystřice má 1609 ha, je „průměrem“ jak v počtu obyvatel, tak i v rozloze.

Bystřice se v současnosti dynamicky rozvíjí, nabízí stále více služeb pro obyvatelstvo, zejména v oblasti sportu, její počet obyvatel každým rokem roste. „Boom“ v oblasti růstu počtu obyvatelstva i zvyšování služeb v obci Bystřice nastal zejména díky zvýšeným investicím ze soukromých zdrojů. Širokou škálu sportovních aktivit a rekondičních procedur nabízí společnost Vitality Slezsko, s.r.o, která tyto volné aktivity nabízí ve dvou sportovních

areálech a to ve sportovním areálu Vendryně a ve sportovním areálu Bystřice. Nejen v Bystřici, ale i ve Vendryni jsou snahy o rozvoj území obce. Od r. 2009 v obci Vendryně probíhá výstavba bytů, o které bude velký zájem zejména ze stran obyvatel z Třince, kteří v současnosti bydlí v bytech soukromé firmy - CPI byty, a.s. Lze předpokládat, že obec Bystřice bude mít v budoucnosti vyšší počet obyvatel než město Jablunkov, již v r. 2010 rozdíl v počtu obyvatel pouhých 433 obyvatel.

4.2 Příjmy rozpočtů obcí

Příjmy rozpočtu územní samosprávy jsou rozdílné. Z ekonomického hlediska je významné rozlišování příjmů na ty, které může územní samospráva ovlivnit svým rozhodnutím a svou činností, a příjmů, které nemůže ovlivnit, o těch rozhoduje stát. Dále je lze členit obdobným způsobem, jako u jakéhokoliv veřejného rozpočtu, závazně je členění rozpočtová skladba. Příjmy se dělí do jednotlivých tříd, jsou rozděleny na příjmy běžné: daňové a nedaňové, dále na kapitálové příjmy a dotace. Dosažené příjmy individuálních obcí v přepočtu na 1 obyvatele jsou zobrazeny v tabulce č. 4.2, v grafech č. 4.1 – 4.4 je znázorněna velikost dílčích příjmů v přepočtu na 1 obyvatele za období 2006 – 2010.

Finanční management je výkonný orgán, který plánuje příjmy obcí, schvaluje je volený orgán, což je zastupitelstvo obce. Finanční management je zodpovědný za zajištění plnění příjmů, to však je možné plně jen u těch příjmů, které může územní samospráva svým rozhodováním ovlivnit.⁴⁷

Tab. č. 4.2 Celkové příjmy v přepočtu na 1 obyvatele (v Kč)

Obec / Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Bystřice	12 877	12 393	13 615	12 197	21 718
Jablunkov	26 462	30 330	29 922	35 710	43 644
Vendryně	11 112	11 721	11 883	9 929	24 874

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

Nejvyšší příjmy v přepočtu na 1 obyvatele má každoročně město Jablunkov. Za r. 2010 činily příjmy na 1 obyvatele města Jablunkov 43 644 Kč, oproti r. 2006 je to nárůst o 65 %. Vendryně má nejnižší příjmy, ale v r. 2010 měla obec oproti r. 2006 příjmy vyšší až o 124 %, obec Bystřice v r. 2010 zaznamenala nárůst příjmů oproti r. 2006 o 69 %. Výši celkových příjmů ovlivňují jednotlivé druhy příjmů obcí, které budou dále popsány. Oproti r. 2009 v r. 2010 příjmy všech tří obcí měly rostoucí tendenci, vzrostly zejména daňové příjmy a přijaté transfery.

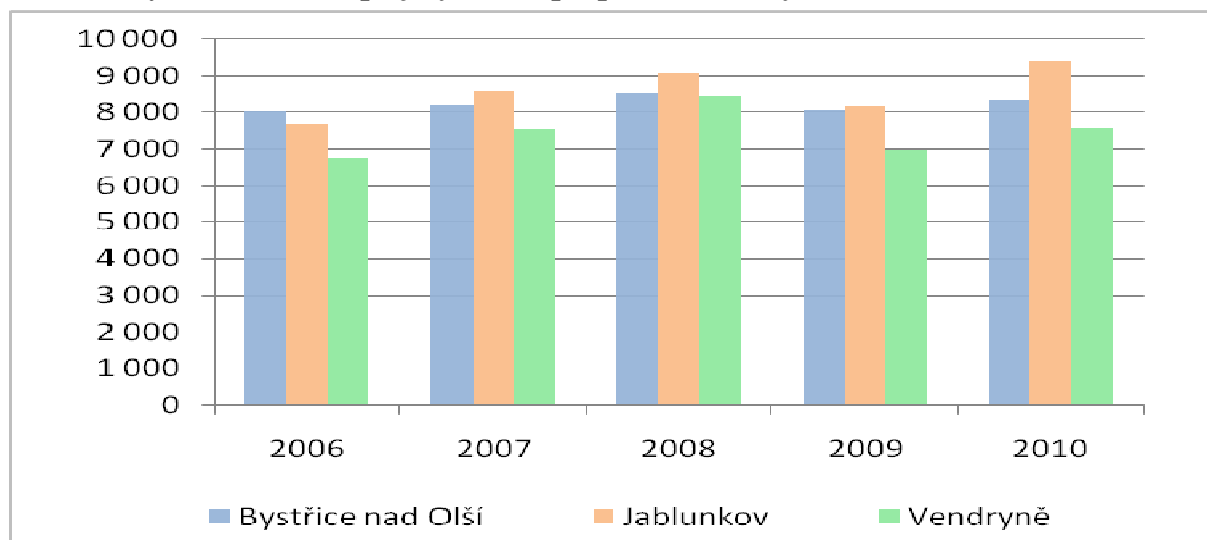
⁴⁷ Viz. JETMAR, M.; PEKOVÁ, J.; PILNÝ, M., Veřejná správa a finance veřejného sektoru (2008), str. 266.

4.2.1 Daňové příjmy

Daňové příjmy tvoří v rozpočtech obcí významný podíl na celkové výši příjmů. Daňové příjmy se řadí do 1. třídy, mezi tyto příjmy patří daň z nemovitosti, což je daň svěřená, tzn., že výnos z této daně je 100 % pro danou obec, také zde patří sdílené daně – daň z příjmu právnických osob a daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti i z podnikání, místní poplatky a správní poplatky. Dle aktuálně platného znění zákona o rozpočtovém určení daní se obcím rozděluje 21,4 % z celostátního hrubého výnosu sdílených daní. Do těchto sdílených daní patří: daň z přidané hodnoty, daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, daň z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby, daň z příjmů fyzických osob a také daň z příjmů právnických osob.⁴⁸

Místní poplatky si spravují a vybírají samy obecní úřady, při jejich vyměřování musí být respektován zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích. Místní poplatky mají fakultativní charakter, zastupitelstvo obce rozhoduje o tom, zda bude obec vybírat od fyzických a právnických osob místní poplatky a jaké. V zákoně o místních poplatcích je popsána maximální možná sazba nebo rozpětí sazeb, proto mají obce omezenou pravomoc při stanovení konkrétní sazby poplatků. Příjmy z vlastní správní činnosti jsou správní poplatky, jedná se o správní úkony, které obec vykonává v rámci přenesené působnosti. Celkové daňové příjmy na 1 obyvatele, vyjádřeny v Kč jsou zobrazeny v grafu č. 4.1.

Graf č. 4.1 Daňové příjmy obcí v přepočtu na 1 obyvatele (v Kč)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

Z grafického znázornění daňových příjmů za r. 2006 - 2010 je zřejmé, že obec Vendryně získává nejnižší příjmy z daní v přepočtu na obyvatele v porovnání s ostatními dvěma obcemi. V r. 2006 měla obec Bystřice nejvyšší daňové příjmy na 1 obyvatele,

⁴⁸ Viz. www.finance.cz (2010).

v ostatních letech mělo město Jablunkov nejvyšší příjmy z daní. Výše daňových příjmů v přepočtu na obyvatele obce Bystřice a města Jablunkov byla téměř stejná v r. 2009, oba ÚSC měly přes 8 000 Kč na obyvatele.

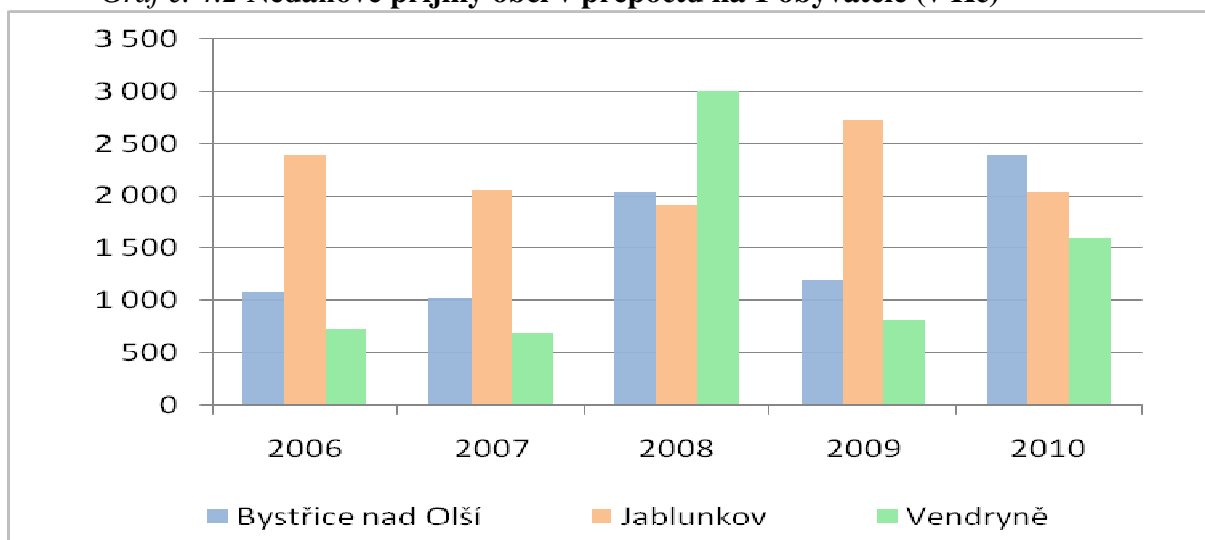
Nejvíce se na daňových příjmech těchto obcí každoročně podílí daň z přidané hodnoty, také daň z příjmu fyzických osob, daň z příjmů právnických osob, také poplatky za likvidaci komunálního odpadu.

Obec Bystřice zaznamenala zvýšení výnosu z daně z příjmů právnických osob o 18 % a daně z nemovitostí o 4 % za r. 2008 oproti r. 2007. Výnos z daně z příjmů právnických osob u města Jablunkov vzrostl za r. 2010 oproti r. 2009 až o 61 % a suma daňových příjmů o 16 %.

4.2.2 Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy jsou označeny jako 2. třída, obce je získávají vlastní činností. Do vlastních nedaňových příjmů rozpočtů obcí patří především příjmy od vlastních neziskových organizací, příjmy z vlastního podnikání, příjmy z pronájmu majetku ve vlastnictví obce, příjmy z obchodování s cennými papíry, dále do nedaňových příjmů řadíme příjmy z užitelských poplatků, přijaté sankční pokuty, příspěvky a dary. Srovnání nedaňových příjmů je vyobrazeno v grafu č. 4.2.

Graf č. 4.2 Nedaňové příjmy obcí v přepočtu na 1 obyvatele (v Kč)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

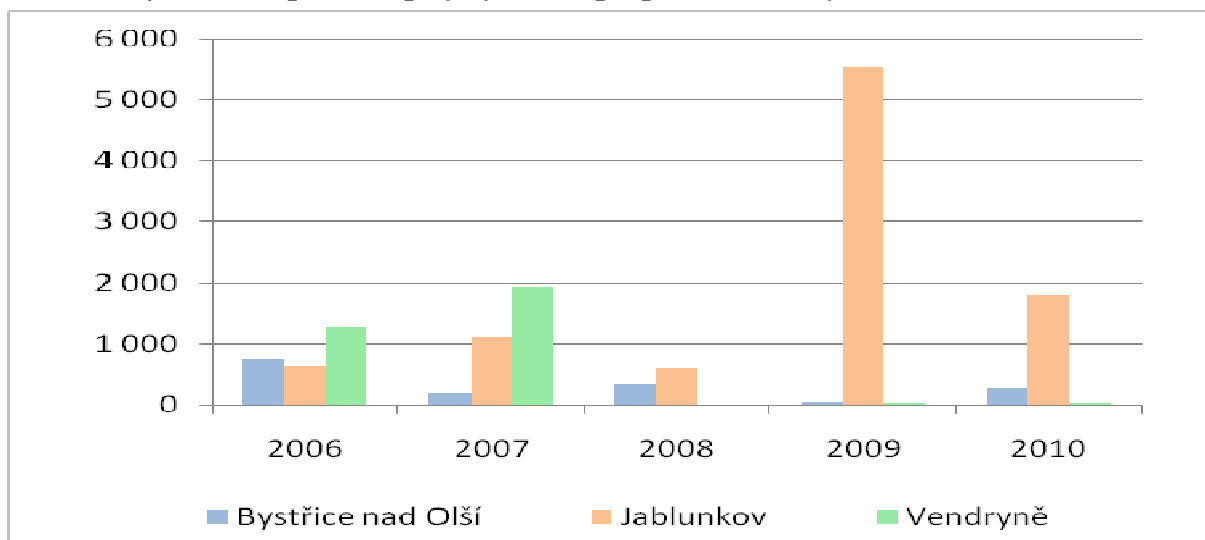
V grafu lze vidět různou tendenci nedaňových příjmů jednotlivých obcí. Obec Vendryně má za dané období nejvyšší nedaňové příjmy v r. 2008, oproti r. 2007 je to nárůst o 330 %, jak již bylo zmíněno ve 3 kapitole, důvodem byla přijatá splátka, v r. 2009 již zase nedaňové příjmy u obce Vendryně poklesly. Město Jablunkov mělo nejvyšší nedaňové příjmy

za r. 2006, 2007 a 2009, kdy mělo vysoké příjmy z pronájmu ostatních nemovitostí, a to z nájmu z bytového fondu města, z pronájmu nebytových prostor a také menší část tvořily příjmy z pronájmu sportovního zařízení areálu Ameryka. Městu Jablunkov v příštích letech poklesnou nedaňové příjmy, neboť prodalo městské byty. Z dlouhodobého hlediska je prodej bytů pro město nevýhodné, neboť když majetek pronajímá, má v budoucnu pravidelné příjmy, z prodeje má jen nahodilý příjem. V r. 2010 měla nejvyšší příjmy z kategorie příjmů obec Bystřice, neboť dostala přeplatek DPH za r. 2009.

4.2.3 Kapitálové příjmy

Ve 3. třídě jsou zařazeny kapitálové příjmy, jsou to spíše jednorázové příjmy, obsahují tyto položky: příjmy z prodeje dlouhodobého majetku a to hmotného i nehmotného, ostatní kapitálové příjmy, příjmy z prodeje akcií a majetkových podílů, ostatní investiční příjmy, což jsou dary a příspěvky na investice. Významný podíl na celkových příjmech měly kapitálové příjmy obcí do r. 1999. Dosažené kapitálové příjmy obcí jsou znázorněny v grafu č. 4.3.

Graf č. 4.3 Kapitálové příjmy obcí v přepočtu na 1 obyvatele (v Kč)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

V grafu lze zpozorovat, že obec Vendryně měla nejvyšší kapitálové příjmy na 1 obyvatele za r. 2006 i 2007, v těchto letech měla obec příjmy z prodeje plynofikace obce, ve výši 11 200 tis. Kč, plynofikace byla splacena v r. 2006 ve výši 5 000 tis. Kč a v r. 2007 zbylá část částky, za dané roky měla obec i příjmy z prodeje pozemků. V r. 2006 měla obec Bystřice příjmy z prodeje vodovodních řádů, bytových domů, také obec prodala plynárenské zařízení a pozemky. V současné době již obec Bystřice ani Vendryně nevlastní žádné obecní

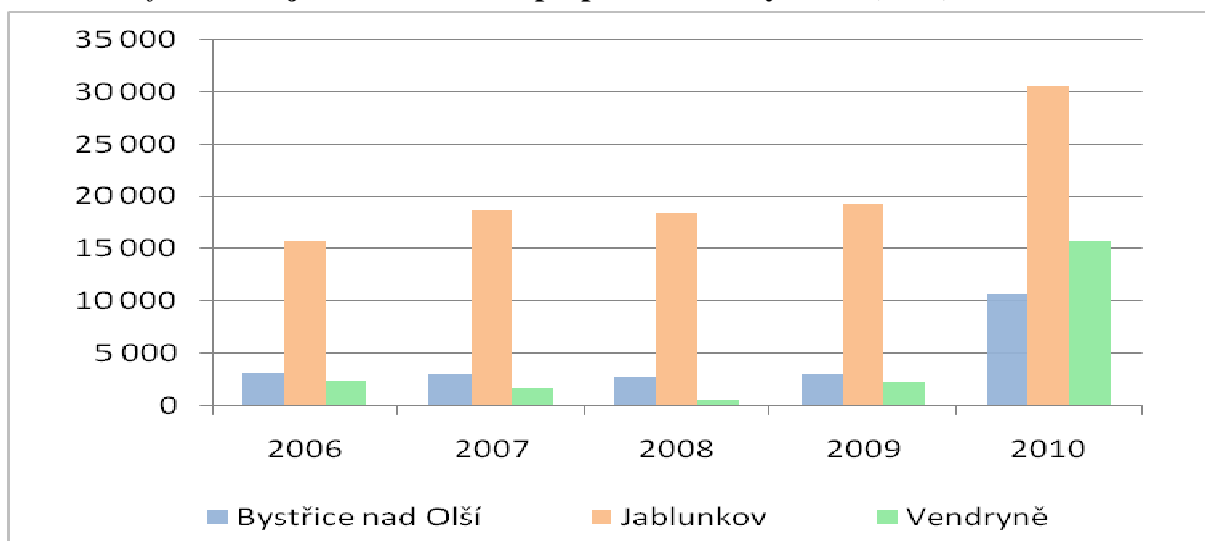
budovy a nemovitosti, které by mohla odprodat, kromě pozemků, proto jsou každoročně kapitálové příjmy nízké.

Město Jablunkov v r. 2009 odprodalo městské byty do osobního vlastnictví nájemníkům, z tohoto prodeje mělo příjmy ve výši 29 394,5 tis. Kč, také mělo příjmy z prodeje pozemků patřících k bytům, v r. 2010 se prodaly zbylé byty města, proto mělo město Jablunkov v tomto období tak vysoké kapitálové příjmy. U města Jablunkov vzrostly kapitálové příjmy v r. 2009 oproti předchozímu roku o 819 %.

4.2.4 Přijaté dotace

Přijaté dotace patří do 4. třídy. Dotace se dělí na neinvestiční přijaté dotace ze SR a z ostatních státních fondů a na investiční přijaté dotace v podrobném členění na dotace ze SR, od veřejných rozpočtů územní úrovně, ze státních fondů, z Národního fondu, dotace ze zahraničí. V grafu č. 4.4 jsou získané dotace obcí.⁴⁹

Graf č. 4.4 Přijaté dotace obcí v přepočtu na 1 obyvatele (v Kč)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

V případě přijatých transferů je situace každoročně stejná. Nejvyšší přijaté dotace získává město Jablunkov, toto město je obcí s rozšířenou působností, tzn., že dostává vyšší dotace na výkon státní správy. Dotace se dělí na nárokové a nenárokové, mezi nárokové dotace, které každoročně město Jablunkov získává, patří dotace na výkon státní správy v oblasti školství a sociálních služeb, o nenárokové dotace musí město žádat. V oblasti neinvestičních dotací zaznamenalo město Jablunkov za r. 2010 oproti r. 2009 15 % navýšení neinvestiční dotace z všeobecné pokladní správy SR, o 90 % se zvětšily neinvestiční dotace

⁴⁹ PEKOVÁ, J., Hospodaření a finance územní samosprávy (2004), str. 228.

od obcí na dojíždějící žáky, o 340 % narostly neinvestiční dotace od krajů, a to účelová dotace na odstranění následků povodní ve výši 3305 tis. Kč a také se zvýšila dotace na projekt „Učitel 3. tisíciletí“.

Investiční dotace jsou každý rok jiné, ovlivňuje je správně vytvořený projekt obce či města na danou investiční akci. Město již v r. 2009 získalo část investiční dotace od regionálních rad na výstavbu chodníku v Městské Lomné a rekonstrukci ZŠ Jablunkov, větší část, 90 %, získalo v r. 2010, v tomto roce také získalo investiční dotaci ze SR ve výši 2 mil. Kč na vozidlo Sboru dobrovolných hasičů. V r. 2010 obdržely obce dotaci na projekt „Revitalizace povodí Olše“, dotaci poskytl Státní fond životního prostředí a také byly obdrženy finanční prostředky z EU.

4.3 Výdaje rozpočtů obcí

Výdaje rozpočtů obcí se člení obdobným způsobem, jako je tomu u ostatních rozpočtů. Důležité je členění výdajů z hlediska rozpočtového plánování na plánované a neplánované a na nahodilé výdaje.

Běžné výdaje jsou označeny jako 5. třída, kapitálové jako 6. třída. Běžnými, neinvestičními výdaji jsou mzdy a platy, povinné pojistné za zaměstnance, energie, nájemné, sociální dávky, placené pokuty a úroky, výdaje na municipální podniky a další. Kapitálové, též investiční výdaje se používají např. na pořízení hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku, na investiční příspěvky příspěvkových organizací, na kapitálové dotace organizačním složkám, na nákup cenných papírů a další.⁵⁰

Objem výdajů obce podstatným způsobem ovlivňuje její rozvojové možnosti a rozsah poskytovaných služeb. Výdaje se odvíjí od velikosti příjmů, rezerv vytvořených v minulosti a případně od schopnosti obce zvýšit si své příjmy cizími zdroji, především půjčkou či úvěrem. Práce se zabývá těmito výdaji: výdaji na vodní hospodářství, na vzdělání, výdaje na dopravu, kulturu a sport. V tab. č. 4.3 jsou uvedeny celkové výdaje jednotlivých obcí, přepočítány na 1 obyvatele.

Tab. č. 4.3 Výdaje obcí v přepočtu na jednoho obyvatele (v Kč)

Obec / rok	2006	2007	2008	2009	2010
Bystřice	13 588	11 575	12 664	13 504	24 463
Jablunkov	27 266	28 504	30 603	39 315	37 066
Vendryně	9 557	8 428	12 272	8 139	31 379

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

⁵⁰ PEKOVÁ, Jitka, Hospodaření a finance územní samosprávy (2004), str. 229.

Město Jablunkov mělo každoročně nejvyšší výdaje, největší výdaje mělo město Jablunkov v roce 2009, kdy výdaje na 1 obyvatele dosahovaly až 39 315 Kč, naopak nejnižší výdaje mělo město v roce 2006, ve výši 27 266 Kč. Obec Vendryně měla v daném období od r. 2006 do r. 2009 nejnižší výdaje, ale v r. 2010 její výdaje oproti r. 2009 vzrostly až na 31 379 Kč, celkové výdaje vzrostly o 246 %. Za r. 2010 je horší srovnávání výdajů, neboť všechny zmíněné obce v r. 2010 zahájily práce na projektu „Revitalizace povodí Olše“.

4.3.1 Výdaje na dopravu

Doprava je provozována na dopravních cestách – železnice, silnice, vodní toky, má charakter veřejného statku, protože tyto cesty jsou udržovány z veřejných zdrojů. Stát nebo nižší úrovně vlád zajišťují dopravní obslužnost území, kterou by soukromý sektor nezajišťoval, a to z toho důvodu, že by nedosahoval požadovaného zisku. Existují různé druhy dopravy: silniční, železniční, letecká, vodní, kombinovaná, městská hromadná. Silniční doprava se dělí na osobní a nákladní, podle podnikatelských subjektů jde o dopravu pro vlastní či cizí potřeby, linkovou a zvláštní dopravu.

Městská hromadná doprava („dále jen MHD“) patří mezi smíšené veřejné statky, neboť se na jejím financování podílejí i města a to v podobě dotací provozovateli služby. Dotace bývá nejen na provoz, ale také na nákup dopravních prostředků. Financování železniční dopravy osob je také dotováno z veřejných rozpočtů, nejčastěji ze SR. V ČR působí v oblasti železniční dopravy monopol – České dráhy, a. s.

Z hlediska nákladů na dopravu činí nejvyšší podíl, 80 %, náklady na dopravu silniční. Podstatná část finančních prostředků pro financování dopravy v ČR pochází ze Státního fondu dopravní infrastruktury. Ředitelství silnic a dálnic působí v oblasti silniční dopravy jako státní příspěvková organizace, jejímž zřizovatelem je ministerstvo dopravy. Ředitelství má na starost péči o provoz, údržbu a rozvoj dálnic a rychlostních komunikací, včetně výstavby a modernizace dálnic a silnic. Majiteli silnic II. a III. třídy jsou kraje, obce jsou majiteli místních komunikací. Údržba komunikací je financována z příslušných veřejných rozpočtů, tj. ze SR, rozpočtů krajů a obcí.

Škody na pozemních komunikacích obcí Bystřice, Vendryně a města Jablunkov vznikají zejména kvůli nadměrnému zatížení těchto komunikací. Tento problém se začal řešit v r. 2006, kdy se na jablunkovsku začal stavět obchvat. Pozemním komunikacím ale také škodí povětrnostní podmínky. Povodně v r. 2010 poznamenaly místní komunikace opravdu velice. Pozemní komunikace na jablunkovsku a třinecku jsou v současné době zatíženy, neboť

je prováděna výstavba železničního koridoru a dálnice a kamionová doprava je opět vedena přes města Trinec až po obec Návsí.

Do položky 22 – Doprava patří položka 221 – Pozemní komunikace, 222 – Silniční doprava, tyto položky byly využity pro výpočet výdajů na dopravu obcí, které jsou použity pro srovnání. Výdaje na dopravu na 1 obyvatele v Kč jsou znázorněny v tab. č. 4.4.

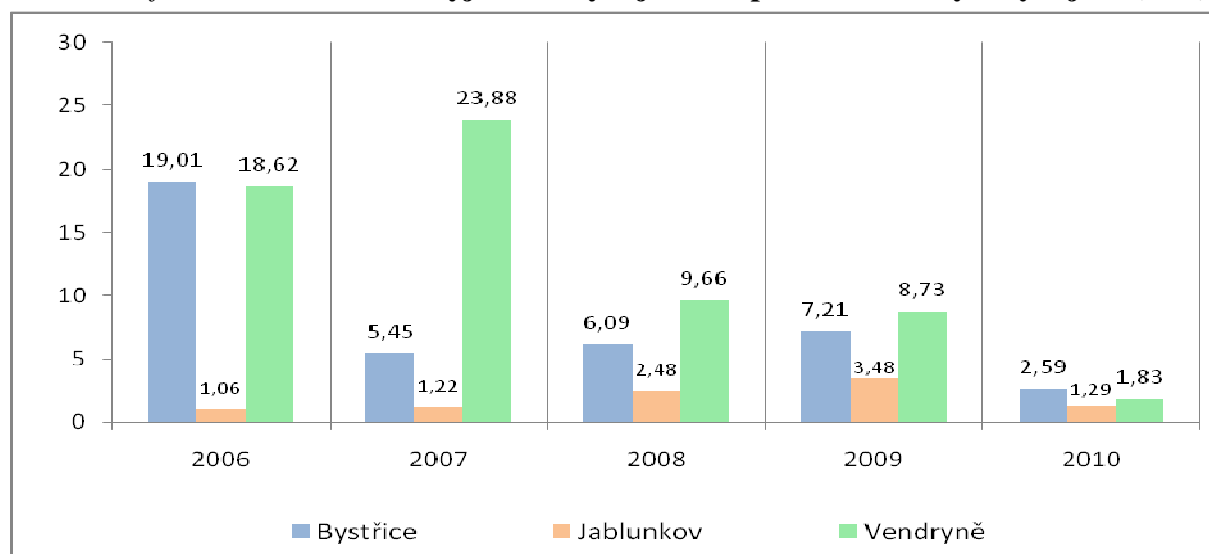
Tab. č. 4.4 Výdaje na dopravu jednotlivých obcí v přepočtu na 1 obyvatele (v Kč)

Obec / rok	2006	2007	2008	2009	2010
Bystřice	2 605	635	777	980	635
Jablunkov	605	748	1 583	2 867	480
Vendryně	1 882	2 089	1 214	739	948

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

Ve sledovaném období lze vidět kolísání výdajů na dopravu u jednotlivých obcí, zvýšené výdaje jsou zejména důsledkem úprav místních komunikací. Zvýšené výdaje za r. 2006 u obce Bystřice souvisí s realizací výstavby podchodu pod frekventovanou silnicí I/11, která byla zahájena v r. 2005, cílem této stavby bylo zejména vyřešení dopravního křížení pěšího a cyklistického provozu s provozem na mezinárodní silnici I/11. V obci Vendryně v r. 2007 probíhala výstavba mostu a také oprava místních komunikací. Město Jablunkov mělo zvýšené výdaje za r. 2008 především kvůli stavbě obchvatu, za r. 2009 byly zvýšeny výdaje v této oblasti, protože město opravovalo místní komunikace a chodníky a také realizovala výstavbu chodníku v Lomné. V grafu č. 4.5 je vidět procentuální podíl výdajů na dopravu na celkových výdajích, nejvyšší podíl má za r. 2006 a 2010 obec Bystřice, v ostatních letech město Jablunkov, nejméně prostředků dává do oblasti dopravy Vendryně.

Graf č. 4.5 Procentuální vyjádření výdajů na dopravu k celkovým výdajům (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

4.3.2 Výdaje na vodní hospodářství

Do výdajů na vodní hospodářství obce patří výdaje na údržbu všech místních vodotočů, výdaje na údržbu čistíren odpadních vod, také případné pokuty za znečištění. V tabulce č. 4.5 jsou výdaje na vodní hospodářství v přepočtu na 1 obyvatele, za stanovené období 2006 – 2010, většinu těchto výdajů tvoří kapitálové výdaje. Do položky 23 – Vodní hospodářství patří položka 231 – Pitná voda, položka 232 – Odpadní vody, také je zde řazena revitalizace, což znamená obnovení nebo zlepšení ekologické funkce vodních toků. Revitalizace přináší významné efekty v oblasti protipovodňové ochrany.⁵¹ V r. 2010 byl zahájen projekt „Revitalizace povodí Olše“. Program revitalizace území v povodí řeky Olše byl iniciován v roce 2001 Regionální radou Třinec a Hospodářskou Rozvojovou Agenturou Třinecka jako priorita mikroregionu východní části Těšínského Slezska. Projekt je velmi vítanou a dlouho očekávanou iniciativou ze strany obcí.⁵² Obce jsou členy SVS, ze kterého získaly dotace na výstavbu výše zmiňovaného projektu, tento svazek získal dotační prostředky ze Státního fondu životního prostředí, Fondu soudržnosti a také dotaci z krajského úřadu Moravskoslezského kraje.

Tab. č. 4.5 Výdaje na oblast vodního hospodářství na 1 obyvatele (v Kč)

Obec/rok	2006	2007	2008	2009	2010
Bystřice	318	566	257	3 054	14 430
Jablunkov	745	481	29	735	8 483
Vendryně	908	1 284	162	2 126	25 417

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

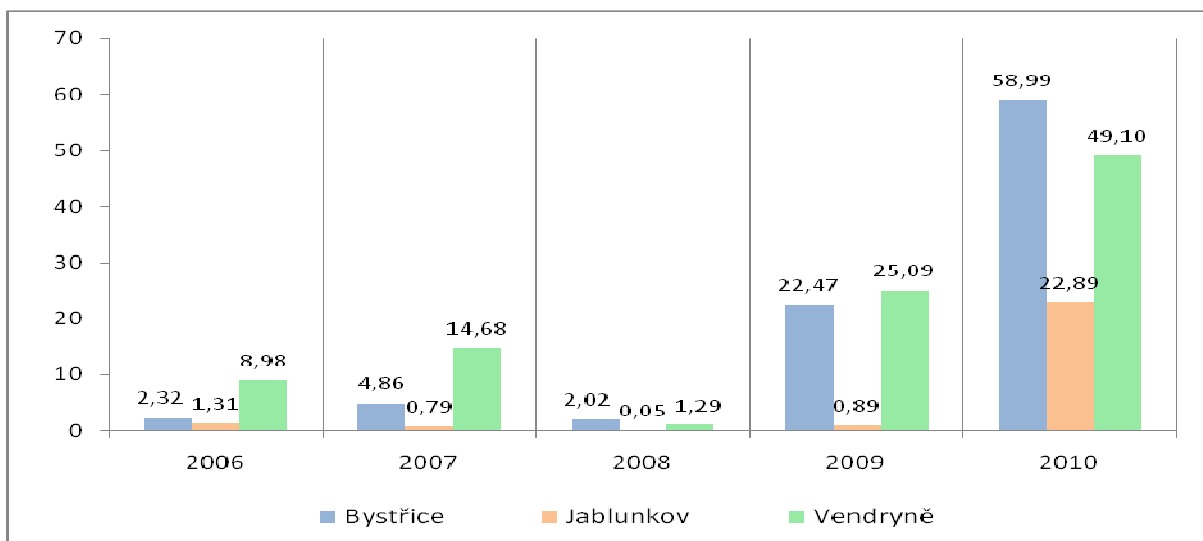
V r. 2009 se výrazně zvýšily výdaje na vodní hospodářství u všech tří obcí, jelikož se začalo s budováním kanalizace. V r. 2009 začala obec Bystřice i Vendryně stavební práce na projektu revitalizace, v r. 2010 byla vystavěna v obcích nová čistička odpadních vod a kanalizace. Město Jablunkov vybudovalo v r. 2010 kanalizaci v městských částech Radvanov, Žihla, Lísky, Městská Lomná a Bělá.

V grafu č. 4.6 je vidět, že již od r. 2009 byly zvýšeny výdaje obcí do oblasti vodního hospodářství, plánovaná výstavba kanalizace byla finančně náročná, proto se podíl výdajů na tuto oblast u obce Bystřice v r. 2010 vyšplhal až na téměř 60 % a u obce Vendryně na 50 %. Výstavba projektu „Revitalizace povodí Olše“ začala již v r. 2009, pokračovala v r. 2010 a pro r. 2011 jsou plánovány pouze terénní úpravy, proto je předpokládán snížení výdajů v této oblasti.

⁵¹ Viz. www.dotace.nature.cz (2011).

⁵² Viz. www.hrat.org.cz (2011).

Graf č. 4.6 Procentuální vyjádření výdajů na vodní hospodářství k celkovým výdajům (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

4.3.3 Výdaje na vzdělání

Obec a svazek obcí podle zákona č. 561/2004 Sb. zřizuje a ruší předškolní zařízení, ZŠ, základní umělecké školy a školská zařízení. Obec je povinna zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky dětí, zajistit podmínky pro předškolní vzdělávání v posledním roce před zahájením povinné školní docházky pro děti s místem trvalého bydliště a děti umístěné na jejím území v dětském domově. Obec také zajišťuje stravování dětí, které navštěvují předškolní zařízení a základní školy, které zřizuje obec.

Všechny základní i střední školy (dále jen „SŠ“) hospodaří jako příspěvkové organizace a musí se proto řídit zákony a vyhláškami o hospodaření s rozpočtovými prostředky SR ČR. Mezi hlavní příjem každé školy patří dotace.

Z celkových provozních výdajů je 60 – 65 % určeno na mzdy pracovníků školy. Mezi hlavní výdajové položky patří také náklady na energii a materiál, daně a poplatky, služby, cestovné a ostatní náklady. Pro vzdělávání občanů se používají prostředky dalších ministerstev, jako je Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany, dopravy, spravedlnosti, zemědělství, zdravotnictví aj.⁵³

Všechny tři obce mají mateřskou školu (dále jen „MŠ“) i ZŠ s českým a s polským jazykem vyučovacím. V Jablunkově se také nachází základní umělecká škola a SŠ. V tab. č. 4.6 jsou zachyceny výdaje na vzdělání obce Bystřice, Jablunkov a Vendryně přepočítány na 1 obyvatele v Kč. V těchto výdajích je zahrnuta položka celkem 31 - Vzdělání školských

⁵³Viz. JETMAR, M.; PEKOVÁ, J.; PILNÝ, M., Veřejná správa a finance veřejného sektoru (2008), str.304-308.

služeb a 32 - Vzdělávání a školství. V grafu č. 4.7 je procentuální vyjádření výdajů k souhrnné sumě výdajů.

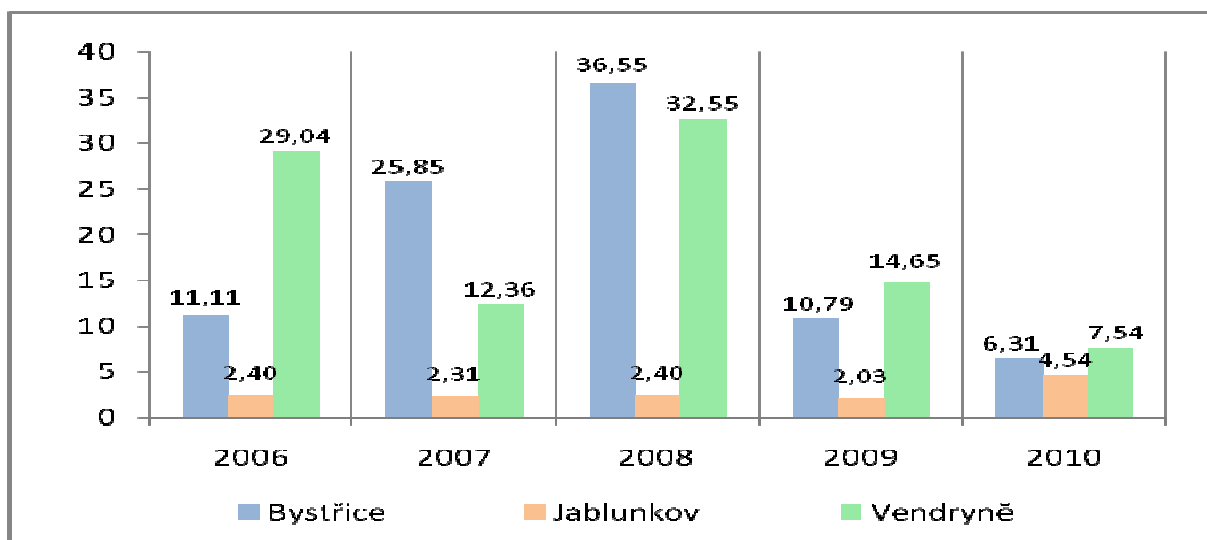
Tab. č. 4.6 Výdaje na vzdělání jednotlivých obcí v přepočtu na 1 obyvatele (v Kč)

Rok/ Obec	2006	2007	2008	2009	2010
Bystřice	1 522	3 014	4 659	1 466	1 543
Jablunkov	1 371	1 413	1 530	1 671	1 683
Vendryně	2 936	1 082	4 088	1 241	3 902

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

Vendryně v r. 2006 i v r. 2010 měla nejvyšší výdaje ze všech tří obcí, v r. 2010 výdaje na vzdělání činily 3 902 Kč na 1 obyvatele, nárůst celkových výdajů na vzdělání oproti r. 2009 byl až o 219 %. Na rozdíl od Jablunkova obec Vendryně měla za r. 2010 vyšší celkové výdaje na vzdělání o 72 % a oproti obci Bystřice o 102 %. Již ve 3. kapitole byly zmíněny jednotlivé projekty obcí. V r. 2008 a 2010 měla Vendryně zvýšeny výdaje kvůli rekonstrukci a opravám MŠ i ZŠ. Obec Bystřice v r. 2008 získala dotaci na rekonstrukci ZŠ a MŠ, proto byly její výdaje za r. 2008 nejvyšší. Obec Jablunkov měla nejvyšší výdaje na vzdělání v přepočtu na 1 obyvatele v r. 2009, ale nedosahovaly takové výše jako u obce Bystřice a Vendryně v ostatních letech.

Graf č. 4.7 Procentuální vyjádření výdajů na vzdělání k celkovým výdajům (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

Každoročně jsou vynaloženy různé výše výdajů na vzdělání u jednotlivých obcí, z grafu je ale jasné, že podíl výdajů v oblasti školství na celkové sumě výdajů je nejnižší u města Jablunkov, pohybuje se od 2,03 – 4,54 %, obec Bystřice vynaložila v daném období 6,31 – 36,55 % a obec Vendryně 7,54 – 32,55 %.

4.3.4 Výdaje na kulturu, církve a sdělovací prostředky

Kultura je smíšeným kolektivním statkem, náklady na pořízení tohoto statku financuje z části sám občan a část plyne z veřejných rozpočtů. Technický pokrok má vliv na stále větší rozsah a kvalitu kulturních činností a produktů, takovéto zvyšování má za následek i vzrůst finančních prostředků na tuto oblast. Při výkonu samostatné působnosti obec zabezpečuje i kulturní rozvoj pro obyvatele svého území. Mezi kulturní činnosti patří zejména provoz místních knihoven, muzeí, galerií, kulturních středisek, různých spolků a sdružení.⁵⁴

Všechny tři obce mají pro své občany kulturní využití. V obcích se nachází knihovna, v obci Bystřice a ve městě Jablunkov je v provozu i kino. Obce poskytují dotace na různé kulturní akce, také dotace církvím, které v obcích působí, a rovněž poskytují finanční prostředky na sdělovací prostředky (dále jen „SD“), tzn. na vydávání zpravodajů obce. Výdaje na kulturu, církve a SD za 1 obyvatele v Kč jsou v tab. č. 4.7, v grafu č. 4.8 jsou tyto výdaje vyjádřeny k celkovým výdajům. Lze upozorovat, že tyto výdaje nejsou u obcí prioritní, pohybují se v rozmezí od 2,25 – 5 % u obce Bystřice, od 0,46 do 3,27 % v případě obce Vendryně, město Jablunkov dává na tuto oblast od 0,66 – 1,46 % z celkových příjmů.

Tab. č. 4.7 Výdaje na kulturu jednotlivých obcí v přepočtu na 1 obyvatele (v Kč)

Obec/ Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Bystřice	430	455	612	685	550
Jablunkov	543	536	556	544	540
Vendryně	270	249	261	277	239

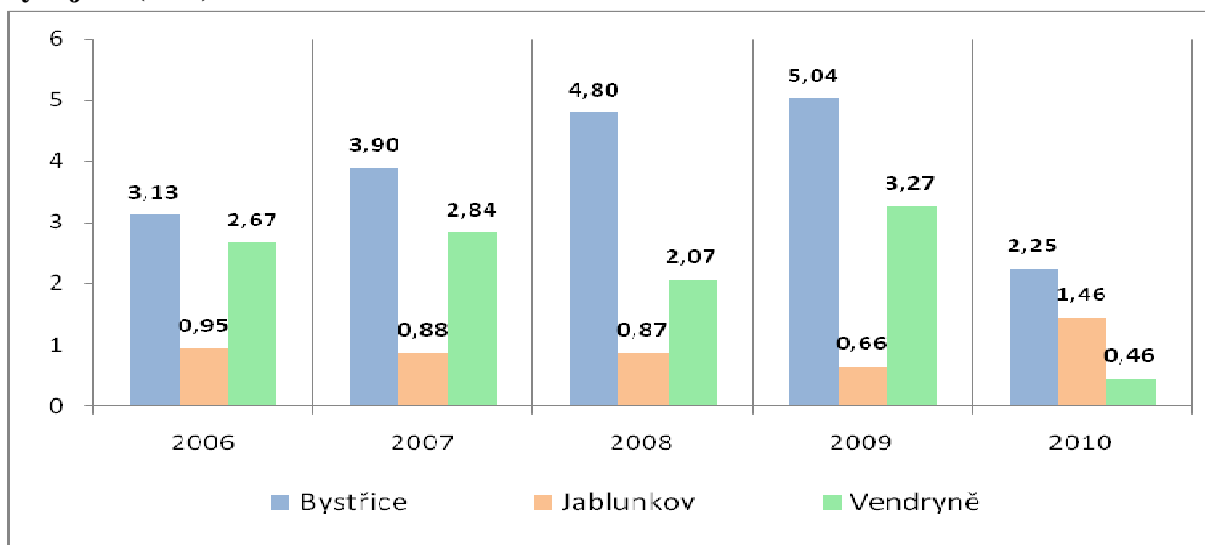
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

Nejnižší výdaje na kulturu vynakládá obec Vendryně, nejspíš je důvodem to, že se ve Vendryni nenachází kino, jako v ostatních dvou obcích. Výdaje na filmovou tvorbu a kino v obci Bystřice se podílí na výdajích na kulturu od 10 – 18 %, v případě města Jablunkov je tento podíl v rozmezí od 6 – 16 %. Obec Bystřice vydává ze svého rozpočtu také finanční prostředky na televizní kanál „Bystřické minuty“.

Za r. 2006 a 2007 mělo město Jablunkov nejvyšší výdaje na oblast kultury, od r. 2008 obec Bystřice. Město Jablunkov za dané období neposkytlo na tuto oblast žádné kapitálové výdaje, obec Bystřice je neposkytla pouze za r. 2006. V letech 2007 – 2010 dala obec Bystřice investiční dotaci církvím. Obec Vendryně poskytla v r. 2007 a 2008 také investiční dotaci církvím, tato obec rovněž poskytuje výdaje na národní povědomí a na ochranu památek, které se v obci nacházejí, jedná se o Vápenné pece, Kostel Sv. Kateřiny a také dvůr s obydlím Adama Borka, který má být v budoucnosti přestavěn na muzeum.

⁵⁴Viz. JETMAR, M.; PEKOVÁ, J; PILNÝ, J., Veřejná správa a finance veřejného sektoru (2008), str. 409 – 417.

Graf č. 4.8 Procentuální vyjádření výdajů na kulturu, církev a SP k celkovým výdajům (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

4.3.5 Výdaje na sport, tělovýchovu a zájmovou činnost

Sport je veřejně prospěšnou činností, je to veškerá forma tělesné činnosti, která rozvíjí tělesnou i psychickou kondici člověka a upevňuje jeho zdraví. Obce ve své samostatné působnosti vytvářejí podmínky pro sport, zejména zabezpečují rozvoj sportu pro všechny, připravují sportovní talenty, zajišťují výstavbu, rekonstrukce, udržování a provoz všech svých sportovních zařízení, také kontrolují využívání svých sportovních zařízení a zabezpečují finanční podporu sportu ze svého rozpočtu.⁵⁵

V obci Bystřice funguje pro obyvatele obce i okolních obcí v prostorách školního areálu tři tělocvičny, venkovní sportovní atletický areál, squashový kurt, bazén, fungují zde i kurzy plavání dětí a malé děti se mohou vydovádět v dětské herně. Mládež může využít skatepark. V r. 2010 byla v obci otevřena nová jízdárna, jezdecký areál se věnuje rozvoji mládežnického sportovního a rekreačního ježdění. Pro relaxaci po sportovní činnosti mohou obyvatelé obce využít saunu, infrasaunu, která je založena na ekologickém principu vytápění a různé druhy masáží: sportovní, léčebné a relaxační.

Ve městě Jablunkov je různé sportovní využití, venkovní hřiště a tělocvičny zároveň u obou ZŠ, také u střední odborné školy, sportovní areál tělovýchovné jednoty Spartak Jablunkov na Bělé, zde se nachází fotbalové hřiště a tenisový kurt a volnočasový areál Ameryka, v tomto areálu mohou lidé využít koupaliště, lanové centrum a minigolf.

Ve sportovním areálu Vitality Slezsko Vendryně lze využít fitcentrum, tenisový kurt,

⁵⁵ Viz. § 1, § 2, § 6 zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů.

stolní tenis, minigolf, badminton, bowling a také míčový sport – plážový volejbal. Děti ve věku od 5 let mohou navštěvovat dětskou tenisovou školu.

Výdaje na sport jednotlivých obcí v přepočtu na obyvatele je v tab. č. 4.8 a grafické vyjádření podílů výdajů na sport jsou v grafu č. 4.9. Podíl výdajů na oblast sportu a tělovýchovy obce Bystřice je v daném období v rozmezí 1,69 – 3,36 %, podíl města Jablunkov je kromě r. 2006 od 0,29 do 0,74 %, v případě obce Vendryně je podíl od 0,26 do 2,41 %.

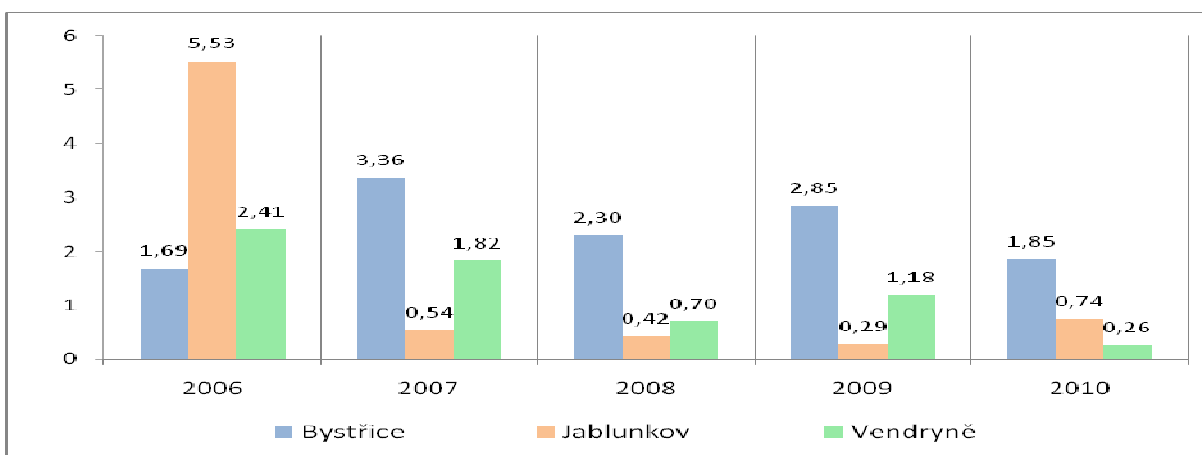
Tab. č. 4.8 Výdaje na sport jednotlivých obcí v přepočtu na 1 obyvatele (v Kč)

Obec /rok	2006	2007	2008	2009	2010
Bystřice	231	392	293	387	452
Jablunkov	3 154	331	269	235	276
Vendryně	244	160	87	100	136

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

Nejvyšší výdaje mělo za r. 2006 město Jablunkov zejména kvůli vysokým kapitálovým výdajům na sportovní zařízení obcí, v tomto roce město provedlo rekonstrukci hřiště ZŠ, bylo vystavěno lanové centrum a také greengolfové hřiště. Celková výše výdajů činila 17,46 mil. Kč, město získalo od Ministerstva pro místní rozvoj dotaci, která pokryla téměř 70 % výdajů. V letech 2007 – 2010 měla nejvyšší výdaje na oblast sportu, tělovýchovy a zájmové činnosti (dále jen „ZČ“) obec Bystřice, která ve sledovaném období vynaložila jak běžné, tak i kapitálové výdaje na sportovní činnost v obci. Obec Bystřice zajišťuje pro své obyvatelstvo nejvíce sportovního využití. Obec Vendryně nevynaložila za stanovené pětileté období žádné výdaje na sportovní zařízení obcí, její výdaje plynuly zejména do tělovýchovné činnosti, poté na ZČ a rekreaci.

Graf č. 4.9 Procentuální vyjádření výdajů na sport, tělovýchovu a ZČ k celkovým výdajům (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

4.3.6 Shrnutí výdajů obcí za 5 let

V této diplomové práci jsou výdaje porovnávány v daném období pomocí přepočtu na 1 obyvatele, v některých letech byl zaznamenán jejich skokový nárůst nebo naopak propad, proto jsou také výdaje srovnány pomocí aritmetického průměru, který vyjadřuje „střední“ hodnotu dané veličiny. Pro lepší zorientování v přehledu vynaložených výdajů na vybrané oblasti byla vytvořena tab. č. 4.9, v níž jsou vypočítány průměry výdajů za stanovené oblasti, za dané období, v přepočtu na 1 obyvatele a v Kč a také graf č. 4.10, který zobrazuje jednotlivé procentní podíly vybraných oblastí výdajů k celkovým výdajům obcí.

Tab. č. 4.9 Průměry výdajů jednotlivých oblastí a obcí v přepočtu na 1 obyvatele (v Kč)

Obec / oblast výdajů	Doprava	Vodní hospodářství	Vzdělání	Kultura	Sport
Bystřice	1 126	3 725	2 441	546	351
Jablukov	1 256	2 095	1 534	544	853
Vendryně	1 375	5 979	2 650	259	145

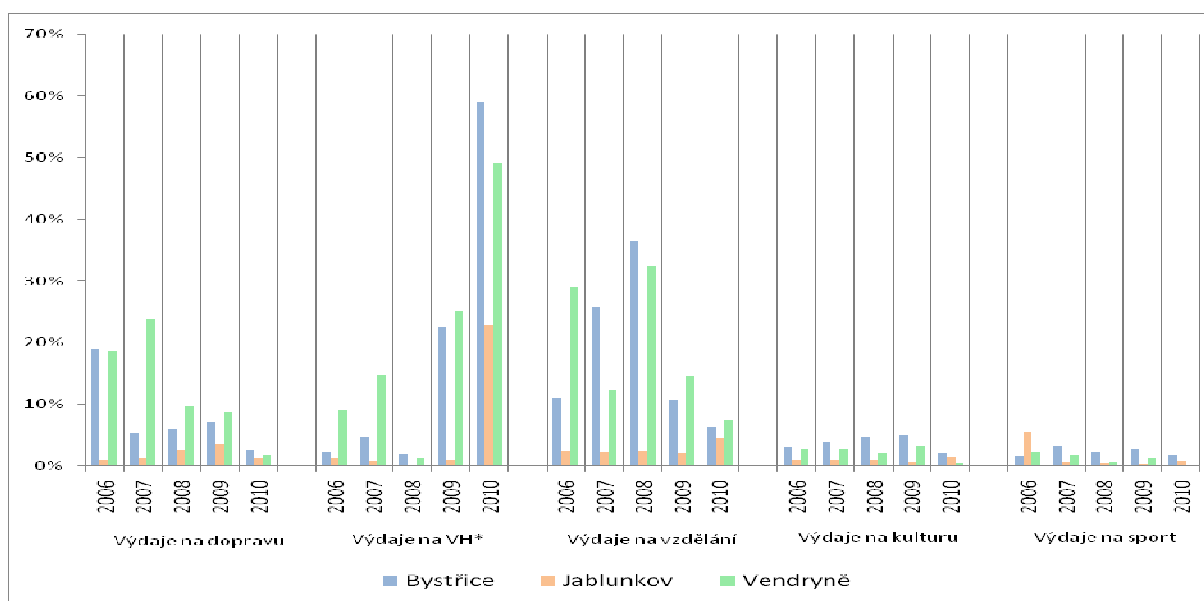
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

Za sledované období měla obec Vendryně nejvyšší hodnotu průměru výdajů v oblasti dopravy, vodního hospodářství a vzdělání. Průměry výdajů na dopravu obcí na 1 obyvatele se mnoho neliší, ale v oblasti vodního hospodářství jsou rozdíly velké, obec Vendryně má vyšší hodnotu průměru než obec Bystřice o 2 254 Kč a dokonce až o 3 885 Kč než má město Jablunkov. Obec Vendryně a Bystřice v daném období vynaložily více investičních výdajů do oblasti školství než město Jablunkov, zejména na rekonstrukci ZŠ a MŠ. Obec Vendryně měla v průměru o 1 116 Kč vyšší výdaje na školství než město Jablunkov, obec Bystřice měla vyšší výdaje na školství o 907 Kč na obyvatele oproti městu Jablunkov.

V oblasti kultury „vede“ obec Bystřice. Kulturní vybavenost obce Bystřice je velká, rozdíl mezi obcí Bystřice a Jablunkov z hlediska kulturního využití je v tom, že v Bystřici chybí muzeum, ale naopak má Bystřice svůj televizní kanál, obě mají místní kino i knihovnu. Obec Vendryně má méně výdajů v oblasti kultury, nevynakládá výdaje na filmovou tvorbu a kino.

Průměr výdajů na oblast sportu mělo nejvyšší město Jablunkov, neboť jeho kapitálové výdaje na oblast sportu za r. 2006 byly až 17 473 tis. Kč, pokud by v tomto roce mělo město průměrné výdaje jako v letech 2007 – 2010, činil by jeho průměr jen částku 278 Kč na obyvatele, proto je v tabulce zvýrazněn průměr obce Bystřice, která má o mnoho více sportovního využití pro obyvatele než město Jablunkov.

Graf č. 4.10 Procentuální vyjádření výdajů k celkovým výdajům (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z MF a obecních úřadů.

V grafu č. 4.10 lze pozorovat, že za sledované období nejméně financí obce dávají na oblast kultury a sportu. Nelze přesně určit, kterou oblast výdajů obce financují nejvíce, je to odlišné u každé obce. Např. obec Bystřice i Vendryně vložily za r. 2008 přes 30 % celkových výdajů na oblast vzdělání, za r. 2009 a 2010 financovaly obec Bystřice a Vendryně zejména oblast vodního hospodářství, což souvisí s revitalizací povodí Olše. Město Jablunkov v letech 2006 – 2008 ze sledovaných oblastí vynaložilo nejvíce finančních prostředků na vzdělání, za r. 2009 na dopravu a za r. 2010 na vodní hospodářství.

5. Závěr

Diplomová práce byla věnována problematice hospodaření obcí a komparací výsledků hospodaření u obcí Bystřice, Jablunkov a Vendryně.

Teoretická část byla zaměřena zejména na fungování a hospodaření obcí, ale také obsahuje informace o historii a současnosti vybraných obcí. Součástí přílohy č. 3 je i komunální heraldika obcí, která v současnosti nabývá významu. V práci nechybí ani prostorová charakteristika obcí, výčet příspěvkových organizací, které jednotlivé obce zřídily a správa a fungování obecních orgánů. Financování obcí a jejich rozpočet ovlivňují také různá sdružení, kterými jsou obce členy, neboť vynakládají výdaje spojené s členstvím a také z části financují jednotlivé realizované projekty. Všechny tři obce jsou členem Sdružení obcí Jablunkovska, Regionální rady rozvoje a spolupráce se sídlem v Třinci a SVS. Obec Bystřice i Vendryně jsou členem Mikroregionu Bystřice – Nýdek - Vendryně. Na financování a vynaložené výdaje také působí spolupráce obcí s družebními obcemi.

Praktická část se zabývala výsledky hospodaření obcí v časovém horizontu pěti let, a to v letech 2006 – 2010, pro léta 2006 – 2009 jsou použity údaje z aplikace MF Aris – Raris, za r. 2010 jsou využity interní údaje z obecních úřadů. Výsledky hospodaření obcí jsou každým rokem jiné. Každoročně obce sestavují své rozpočty, v nichž bilancují opakující se příjmy a výdaje i příjmy a výdaje nahodilé, kapitálové. Obce se při sestavování rozpočtu řídí zejména zákonem o rozpočtových pravidlech a zákonem o obcích. Obec Bystřice měla deficitní rozpočet v letech 2006, 2009 a 2010, přebytkové hospodaření obce bylo v r. 2007 a 2008. Město Jablunkov mělo přebytkový rozpočet v r. 2007 a 2010, v ostatních letech mělo schodek. Obec Vendryně měla každoročně přebytek, kromě r. 2008 kdy skončilo její hospodaření deficitem.

Obce mají většinou nejvyšší příjem z daňových příjmů, tak je tomu i v případě obce Bystřice a Vendryně, kromě r. 2010, kdy měly obce nejvyšší příjmy z dotací. Město Jablunkov ve sledovaném období získalo 54 – 70 % z přijatých dotací, město je ORP a má velice dobře vypracované projekty, proto získává nejvíce příjmů z dotací. Každá obec má právo nakládat se svým finančním majetkem a získanými prostředky podle své libosti, ale příjmy v některých případech nepokryjí vynaložené výdaje, zejména na investiční akce obcí, proto jsou poskytovány dotace z krajů a z EU prostřednictvím fondů. Obce mají také schopnost zvýšit si své příjmy cizími zdroji, kterými je především půjčka nebo úvěr, obec se tak zadlužuje.

V současné době zadluženost obcí roste, v souvislosti s tím MF kontroluje roční výši zadluženosti obcí. Výši dluhové služby měly vybrané obce ve sledovaném období do r. 2009

vždy do 30%, což je stanovený limit, ale v r. 2010 mělo město Jablunkov dluhovou službu ve výši 42,38 % a obec Vendryně až 116 %. Důvodem vysoké dluhové služby obce Vendryně za r. 2010 bylo poskytnutí krátkodobého úvěru na kanalizaci. Město Jablunkov mělo vyšší dluhovou službu z důvodu splácení již dříve čerpaných úvěrů. Dluhová služba byla vypočítána i jako informační ukazatel, v příloze č. 7 byly vypočítány i ostatní ukazatele, mezi informační ukazatel patří např. zadluženost obcí celkem, podíl zadluženosti na cizích zdrojích, cizí zdroje na 1 obyvatele. Zejména se MF zaměřuje na monitorující ukazatele, kterým je podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům a celková likvidita. Z interních údajů obecních úřadů za r. 2010 bylo zjištěno, že v nejhorší situaci je obec Vendryně, její celková likvidita je pro tento rok 0,5 a podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům přesáhl 25 %. Podle mého názoru jsou tyto ukazatele zavádějící, neboť obec Vendryně má takovéto výsledky ukazatelů, protože musela vystavět kanalizaci, na tuto investiční akci si půjčila nemalé finanční prostředky. V případě města Jablunkov vyšla celková likvidita 0,8, pro obec Bystřice 3,5, podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům města Jablunkov byl 14,4 %, u obce Bystřice vyšla hodnota 13,7 %.

Výdaje se odvíjí od velikosti příjmů, rezerv vytvořených v minulosti a případně od schopnosti obce zvýšit si své příjmy cizími zdroji, především půjčkou nebo úvěrem. Diplomová práce se zabývala jednotlivými druhy výdajů obcí a jejich srovnáním. Výdaje na dopravu ovlivňují zejména opravy místních komunikací, výstavba dálnice a železničního koridoru. V roce 2010 měla nejvyšší výdaje na dopravu obec Vendryně. Vybrané obce patřily k těm obcím, které musely mít do konce roku 2010 vybudovaný systém kanalizace napojený na čistírnu odpadních vod. Výdaje na vodní hospodářství byly již zvýšeny v roce 2009. Výdaje na vzdělání ovlivnily různé rekonstrukce škol, každoročně byly výsledky v této oblasti jiné. Výdaje na kulturu a sport měla nejvyšší od roku 2008 obec Bystřice. Z důvodu plánovaných oprav a výstaveb komunikací budou nejspíše výdaje na dopravu u obce Bystřice a Vendryně za rok 2011 opět vysoké. Výdaje na vodní hospodářství a školství by měly poklesnout. Výdaje na kulturu nejspíš zůstanou na stejné výši, ale změní se struktura výdajů na sport. Od roku 2011 totiž město Jablunkov plánuje opravu sportovního areálu na Bělé.

Stanovený cíl diplomové práce byl splněn. Bylo charakterizováno fungování a hospodaření obcí v ČR. Pomocí metody komparace bylo zhodnoceno hospodaření jednotlivých obcí dle druhového třídění rozpočtové skladby a také byla posouzena dluhová služba obcí. V závěru 4. kapitoly byly shrnuty výdaje za 5 let.

V diplomové práci bylo zjištěno, že opravdu každá obec hospodaří jinak, podle svých preferencí a vizí do budoucna. Dalo by se předpokládat, že větší obec, město, vynakládá více peněžních prostředků na jednotlivé oblasti výdajů, ale není tomu tak. Obce různě financují oblasti výdajů. V souhrnu lze říct, že město Jablunkov má vyšší výdaje než ostatní dvě obce, také získává větší příjmy, ale v případě vynaložení výdajů do jednotlivých oblastí v přepočtu na 1 obyvatele jsou výsledky každoročně jiné.

Nelze porovnávat výdaje nebo příjmy bez přepočtu na obyvatele nebo přepočtu na jiný ukazatel, výsledky by nemohly být srovnatelné. Např. kdyby byly komparovány obce s podobným počtem obyvatel a s obdobnou výší výdajů, mohl by být výsledek zavádějící. Takovýmto příkladem v této práci můžou být výdaje na vodní hospodářství, kdy za r. 2006 mělo město Jablunkov celkové výdaje na tuto oblast výdajů 4 286 tis. Kč a obec Vendryně 3 647 tis. Kč, v přepočtu na obyvatele město Jablunkov 745 Kč a obec Vendryně 908 Kč.

Seznam použité literatury

Knižní publikace

1. BALÍK, Stanislav. Komunální politika obce, aktéři a cíle místní politiky. 1. Vyd. Grada Publishing, a. s., 2009. 250 s. ISBN 978-80-247-2908-4.
2. CZERNEK, Jerzy; LABAJ, Václav, KASZPER, Roman; ONDRASZEK, Bronisław; RASZKA, Tomasz; SZYMECZEK, Józef; TEJKAL, Jan; WOZNAKOVÁ, Alena. Vendryně 1305 – 2005. 1 vyd. Vydavatelství: Obec Vendryně ve spolupráci s Vydavatelstvím Beskydy; Tisk: Tiskárna Finidr, s. r. o. ČT, 2004. 175 s. ISBN 80-239-3845-6.
3. CICHÁ, Irena; ONDRASZEK, Bronisław. Okolím Beskydského průmysku. 1 vyd. Vydavatelství tisk: Sdružení regionálních vydavatelů. Tiskárna Finidr, s.r.o., ČT, 2003. ISBN 80-239-1652-1.
4. HALÁSEK, Dušan. Veřejná ekonomika, distanční studijní opora. 2.vyd. Opava: Optys. 2007. 208 s. ISBN 80-85819-60-0.
5. HALÁSEK, Dušan; ZEZULOVÁ, Lenka. Veřejná politika. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita, 2007. 115 s. ISBN 978-80-248-0711-9.
6. JETMAR, Marek; PEKOVÁ, Jitka; PILNÝ, Marek. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.
7. KORBELÁŘOVÁ, Irena; PETER, Václav; WAWRECZKA, Henryk; ŽÁČEK, Rudolf. Beskydy a Pobeskydí 1895 – 1939. 1 vyd. Český Těšín: Wart – Henryk Wawreczka, 2001. 182 s. ISBN 80-238-7589-2.
8. PEKOVÁ, Jitka. Hospodaření a finance územní samosprávy. 1. vyd. Praha: MANAGEMENT PRESS, 2004. 376 s. ISBN 80-7261-086-4.
9. PROVAZNÍKOVÁ, Romana. Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe. 2 akt. vyd. Grada Publishing, a. s., 2007. 280 s. ISBN 978-80-247-2789-9.
10. SZPYRC Antoni. Jablunkov. PROPRINT spol. s r. o., 1999. 111 s.

Právní legislativa

11. Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů.
12. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.
13. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje

14. Alis.cz - Monitoring hospodaření obcí - dluhová služba [online]. Poslední revize 2009, [cit. 2011-03-27]. Dostupné z www stránek: <http://www.alis.cz/clanky/detailClanku.jsp?id=2466>.
15. Bystrice.cz – Obec Bystřice [online]. Poslední revize 2011, [cit. 2011-01-15]. Dostupné z www stránek: http://www.bystrice.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=107&Itemid=1.
16. Bystrice.cz – Obec - Samospráva [online]. Poslední revize 2011, [cit. 2011-02-22]. Dostupné z www stránek: http://www.bystrice.cz/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=20&Itemid=18.
17. Bystrice.cz – Organizace a spolky [online]. Poslední revize 2011, [cit. 2011-03-30]. Dostupné z www stránek: http://www.bystrice.cz/index.php?option=com_content&task=section&id=18&Itemid=107.
18. Bystrice.cz – Významné stavby v obci [online]. Poslední revize 2011, [cit. 2011-02-21]. Dostupné z www stránek: http://www.bystrice.cz/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=37&Itemid=123.
19. Bystrice.cz – Znak obce [online]. Poslední revize 2011, [cit. 2011-02-21]. Dostupné z www stránek: http://www.bystrice.cz/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=40&Itemid=58.
20. Czso.cz – Sčítání lidí, domů a bytů 2001 [online]. Poslední revize 2005, [cit. 2011-02-06]. Dostupné z www stránek: <http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/obce/598062?OpenDocument>.
21. Denik.obce.cz – Hodnocení dluhové služby [online]. Poslední revize 2011, [cit. 2011-03-17]. Dostupné z www stránek: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6160546>.
22. Dotace.nature.cz – Revitalizace vodních toků [online]. Poslední revize 2011, [cit. 2011-02-20]. Dostupné z www stránek: <http://www.dotace.nature.cz/voda-opatreni/revitalizace-vodnich-toku.html>.
23. Finance.cz - Velká města nechtějí snížení rozpočtového určení daní [online]. Poslední revize 2010, [cit. 2011-03-01]. Dostupné z www stránek: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/295489-velka-mesta-nechteji-snizeni-rozpocetoveho-urceni-dani/>.
24. Fm.denik.cz - Jan Vitásek vytvořil sochu Švejka pro unikátní projekt [online]. Poslední revize 2010, [cit. 2010-01-11]. Dostupné z www stránek: http://fm.denik.cz/zpravy_region/jan-vitasek-vytvoril-sochu-svejka-pro-unikatni-pro.html.

25. Hrat.org.cz - Program revitalizace povodí Olše [online]. Poslední revize 2011, [cit. 2011-04-01]. Dostupné z www stránek: <http://www.hrat.org/revitalizace/>.
26. Ivelo.cz - Cyklistický závod napříč zeměmi střední Evropy zná vítěze [online]. Poslední revize 2011, [cit. 2011-01-11]. Dostupné z www stránek: <http://www.ivelo.cz/servis-tipy-rady/aktualne-zpravodajstvi/sport/cyklisticky-zavod-napric-zememi-stredni-evropy-zna-viteze/>.
27. Jablunkov.cz – Historie a současnost [online]. Poslední revize 2002, [cit. 2010-01-11]. Dostupné z www stránek: <http://www.jablunkov.cz/historie/440.html>.
28. Jablunkov.cz – Struktura městského úřadu [online]. Poslední revize 2011, [cit. 2011-02-22]. Dostupné z www stránek: <http://jablunkov.cz/informace/informace.html>.
29. Jablunkovsko.cz – Projekty [online]. Poslední revize 2008, [cit. 2011-02-13]. Dostupné z www stránek: <http://www.jablunkovsko.cz/index.php?jaz=cs&secm=126>.
30. Jackove.estranky.cz – Gogolin [online]. Poslední revize 2011, [cit. 2011-02-06]. Dostupné z www stránek: <http://www.jackove.estranky.cz/fotoalbum/2010/gogolin/>.
31. Mfcr.cz – Algoritmy SIMU [online]. Poslední revize 2008, [cit. 2011-02-13]. Dostupné z www stránek: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vf_monitoring_hospodareni_obci_57761.html.
32. Mvcr.cz – Popis příkladu dobré praxe [online]. Poslední revize 2008, [cit. 2011-02-06]. Dostupné z www stránek: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sprava/moderniz/inovace_0/19_jablunkov.pdf.
33. Nehlsen.cz – O společnosti [online]. Poslední revize 2009, [cit. 2011-03-06]. Dostupné z www stránek: <http://www.nehlsen.cz/o-spolecnosti.html>.
34. Risy.cz – Sdružení obcí [online]. Poslední revize 2008, [cit. 2011-02-06]. Dostupné z www stránek: <http://www.risy.cz/index.php?pid=202&omid=6094&kraj=17>.
35. Vendryne.cz – Místní spolky [online]. Poslední revize 2011, [cit. 2011-02-22]. Dostupné z www stránek: http://vendryne.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=457&Itemid=264&lang=cs.
36. Vendryne.cz – Orgány obce [online]. Poslední revize 2011, [cit. 2011-02-22]. Dostupné z www stránek: http://vendryne.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=961&Itemid=237&lang=cs.
37. Vendryne.cz – Projekty [online]. Poslední revize 2011, [cit. 2011-03-03]. Dostupné z www stránek: http://www.vendryne.cz/index.php?option=com_content&view=category&id=83&Itemid=274&lang=cs.

38. Vendryne.cz – Původ názvu obce [online]. Poslední revize 2010, [cit. 2010-11-02]. Dostupné z www stránek: http://vendryne.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=38&Itemid=231&lang=cs.
39. Vendryne.cz – Vendryňský zpravodaj 12/2010 [online]. Poslední revize 2010, [cit. 2010-11-02]. Dostupné z www stránek: http://vendryne.cz/attachments/981_Vendrynsky%20zpravodaj%2012_2010.pdf.

Seznam zkratek

ARIS	Automatizovaný rozpočtový informační systém
ČR	Česká republika
DS	dluhová služba
EU	Evropská unie
MF	Ministerstvo financí
MHD	městská hromadná doprava
MŠ	mateřská škola
PS	Poslanecká sněmovna
SD	sdělovací prostředky
SIMU	soustava informačních a monitorujících ukazatelů
SOJ	Sdružení obcí Jablunkovska
SR	státní rozpočet
SŠ	střední škola
SVS	Slezský vodohospodářský svazek
ÚSC	územně samosprávný celek
ZČ	zájmová činnost
ZŠ	základní škola
ZÚ	závěrečný účet

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

.....